

A Kapus vidéke.

Gesztrágy.

1359, 1466: *Geztrag*. 1368, 1370: *Gaztrag*. 1372: *Goztragh*. 1392: *Gostrag*. 1397: *Kezreg*. 1398: *Gezterag*. 1411, 1475: *Geztrad*. 1439: *Gesträd*. 1440: *Gestrag*. 1441: *Deztragh*, *Gestragh*. 1444: *Gezthrygh*. 1450, 1514: *Geztragh*. 1452, 1487: *Gezthrag*. 1460, 1495: *Gezthragh*. 1496: *Gezthrad*, *Gezthragh*, *Gyeztragh*. 1500: *Poss. Gestragh*. 1492, 1504: *Geztheragh* [Csánki V, 354—5]. 1676: *Puszta Gesztrágy* [OL. Fisc. IV. szekr. 259. fasc.]. 1767:¹ *Gesztrágy*, *Gesztrágya* [Born. lt. Főoszt. III. 2. sz.]. 1808: *Gesztrágy* ~ n. *Gestren* ~ r. *Gesztrágy* [Lipszky]. 1839: *Gesztrágy* ~ *Gyesztrágy*: *Gyesztrágye* [Lenk]. 1850: *Gesztrágy* ~ *Gesztrágye* [Mike, HelysNev.]. 1909, 1922: *Gesztrágy* ~ *Gästrade* [MoldTog. — MartIstr.]. 1941: *Gesztrágy* ~ *Gesträd*]Hgy.].²

1767: versus possessionem Kis Kapus... locum vulgo Kő máj orra nuncupatum, az Medve Patak mellett, Nagy Máj or nevezetű hely, az Kőbánya Fő Tetejen, Hatar Pataka n. Domb, az Nyilás n. h., az Medve Pad, az Medve Domb, az Határ Pataka Dombon, az Borsos Pad, Árak Pataka n. Domb, Határ Pataka n. nagy hegy, az Kőbánya n. h., a Borsós Pad Utya [Born. lt. Főoszt. III. 2. sz.]. — 1817: Kaszte gyintre Hotáre (e.), Kaszte gyela Perou es (l) gyintre Peraje Csıřesuluj (e.), La Toptyile si la Peduritse (e.), Gyelá Toptyile pone (l) la Kérer (e.), Szub Gyálu csel máre gye Ketre Kérér si drumurj (e.), La Zompsz ku Kasztá Prunylor³ (e.), Lá Dosutz (e.), Lá Gorony (e.), Gyálu mare (e.), Dupe Gyálu Popi (sz.), Dupe Gyál mare ku kapetu in Inatzie (sz.), La Rit la Csoroj (sz.), Peszte pereu gye Kitre gorony (sz.), Lá Csoroj gye Kitre gorony (sz.), Lá Retyite (sz.), Lá Kinyeptyistye (sz.), Lá Kukurazastyie (sz.), La Styibeu (k.), In Kápetu Groptyi Zeheraje (k.), Pe gyálu tsel máre (k.), La Kápetu Goronylor (bokros h., sz., l.), Goronyistya (e.). — A Kis Kapusi Fordulóban: Lá Beszérike v. Beszeriká (sz.), La Grapá Styibeuluj (sz.), Dupe Gorony (sz.), Szuprá szát in Gyál pe Mársinye (sz.), Linge pamuntu csel pasztorészck (sz.), Pe Mársinye Goronyi (sz.), Dupe Gorony linge drum (sz.), Lá Ovestyine (sz.), Intre Pörj (sz.), Pe vurvu Gyáluluj (sz.), Gyelá Styubeu in sész (sz.), Gyá szuprá

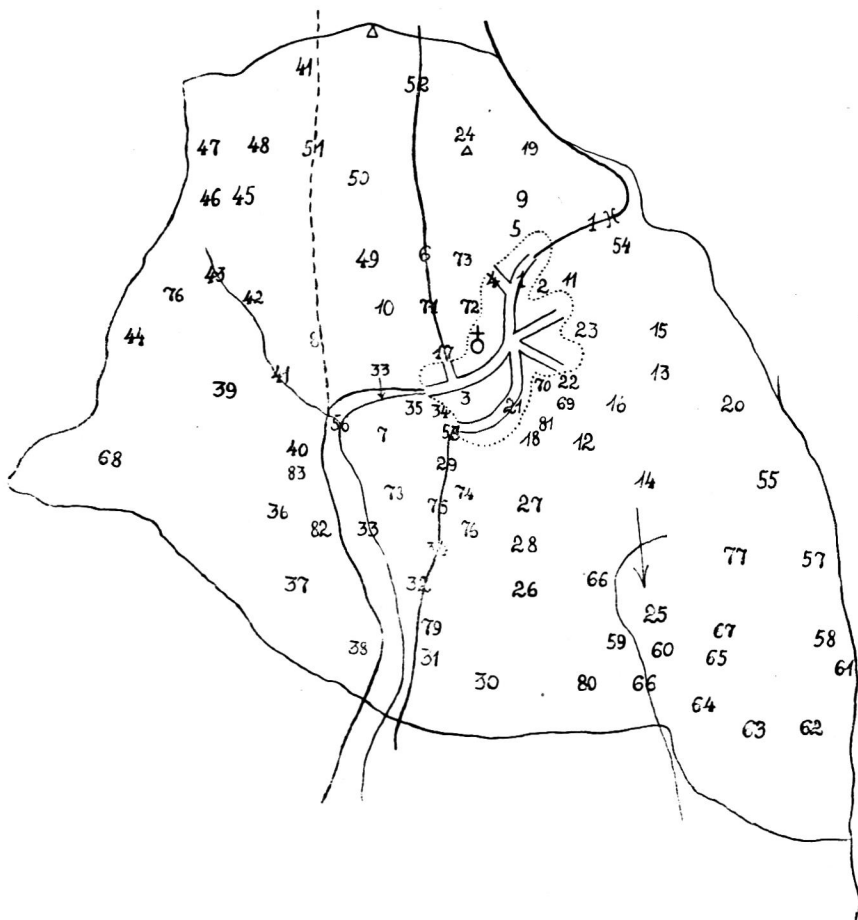
¹ Az ez évben tartott határjárási vallatásból kiderül, hogy a falu a XVIII. század folyamán elpusztult és — mint a tanuk akkor (1767) vallják — csak nem régen telepítették újra. Előbbi lakossága a helynevekből ítélve magyar lehetett.

² A ma már szintiszta rumén lakosságú falu magyar nevét természetesen csak a környező magyar, illetőleg vegyes, magyar és rumén lakosságú községek magyarsága használja. Hivatalos neve is ez.

³ Ez utóbbiban vannak vad gyümölcsfák is.

Gyelnitzilor (sz.), In fundeture (sz.), Sub Rezor (sz.), Lá Hágou ketre Goron (sz.), La Gyál Linge Dosz (sz.), Lá pezsistyor (sz.), Lá Dosz ketre praeluke (sz.), Ketre Styibeu (sz.), Pe Sész gyá szuprá Padurits (sz.), Lá Irteváje (sz.), La Prunyetsile (sz.), In gyál gyá szuprá gregyinyilor (sz.). — A' Nagy Kapusi Forduloba: La Benetsie (sz.), La Inatzie (sz.), Pe Grapá Stibeuluj (sz.), Pé Gyál (sz.), Dupe Gyál (sz.), Pe Sész (sz.), La Perou Csirésuluj (sz.), Linge Kaszte (sz.), Peszte Gyál intre hotáre (sz.), Intre Hotáre (sz.), Dupe Gyálu Popi (sz.), La perou Csiresuluj (sz.), Lá Hágou (sz.), Linge Rit lá Ptyatre (sz.), Peszte Perou Csiresuluj (sz.), La Komare (sz.), Lá Ptyátre linge Rit (sz.), Intre Hotáre (sz.), Lá Kukuritzi Bedetsinyilor (sz.), Lá Bedetsie (sz.), Lá Máér (sz.), intre hotáre Ketre Nagy Kapus (sz.), Peszte pereu Csiresuluj gye kite hágeu (sz.). — Lá Gyelnitze (sz.), Lá Ptyátre (sz.), Lá Csoroj (sz.), Lá Csoroj linge Pedure (sz.), La Csoroj in Rit, gyinkolo gye perou (sz.), Lá Kályá Morj (k.), Lá Podutz (k.), Lá Kukuruzástyie in Gyelnitze (sz.), Ketre Gorony (sz.), La Rit (sz.), — La Styibeu (k.), In Kápetu Groptyi Zeheráje (k.), Pe gyálu tsel máre (sz.), La Kápetu Goronyilor (sz.), Goronyitsa (e.), Zompsz (e.), La Gyálu popi (k.) [Kvári ref. koll. lt.]. — 1841: In Fátze (e.), Dia supra satuluj Peduritye (e.), Intre perae (e.), Ovestyi (bükkös e.), In dosz (u. a.) [EM.Kornis]. — 1941: 1. Pá la Flõre (út). Egy itt lakó asszonyról nevezték el. 2. Ulitsa mare (u.). 3. Ulitsa beseríci (u.). 4. La Filipešt: Spre đeluts (u.). Első nevét egy ott lakó családról kapta. 5. D'eluts (l.). 6. Drum pe după grăđiń. A falu kertjei mögött vezető út neve. 7. La roța Natului (sz.). 8. Drumu Makăului. A Mákóba vezető út neve. 9. Su đal (l.). 10. Dosuts (e.). 11. D'alul lui Filimon: D'alul lui Hilimon (l.). 12. Păduritsă (l.). 13. Păziștiorí (l.). 14. D'alu Dosului (l.). 15. Grõpa đalului (l.). 16. La čoroj (l.). 17. După grăđiń (sz.). 18. D'alu popi (sz.). 19. Intre kărări (l.). 20. In Dos (sz.). 21. Ulitsa pă la fintina (u.). 22. Pă la Hatsă (u.). Hatsa egy ember gúnyneve, aki itt lakott. 23. Pă la Deži (u.). Dézsi volt a gúnyneve egy itt lakó embernek. 24. D'alu mare (l.). 25. Oveștiń (el.). 26. La măř (sz.). 27. Šes (sz.). 28. Burtukă (sz.). 29. După đalu popi (sz.). 30. La pŕatră (sz.). 31. Rítu satului (k.). 32. Pă inatsije (sz.). 33. Părîu Străži (p.). Gesztrágy hivatalos neve a rumén uralom alatt *Straja* volt. 34. Drum pă după đal (út). Másik neve Kalęa mori, ezt azonban már csak az öregek ismerik. 35. D'elnitselje (sz.). 36. La čoroieš (sz.). 37. La lab (sz.). 38. Kapātu goronilor (sz.). 39. Rítu đela goron (k.). 40. Kíneptišt (kenderes). 41. Grõpa Štubęului (sz.). 42. Štubęu (kút). Jóvizú kút neve. 43. Kalęa Ošorhejului (sz.). Régen itt mentek át Gyerővásárhelyre. 44. După Goron (sz.). 45. Îŋ Kõstă (sz.). 46. La Kostitse (e.). 47. Moraru

(e.). 48. Zompt (el.). 49. Košta pruñilor (e., l.). 50. Dimbu pruñilor (sz.). 51. Zompa (e., l.). 52. După ðalul ðel mare (k.). 53. Printre gardurî (út). Az út eleje kerítések közt vezet el. 54. Podu dela Flore (h.). 55. In dosu Makăuluj. A mákófalvi határszélben elterülő szántó neve. 56. Podu la roða Natuluj (h.). 57. Prelukă (el.). 58. Košta labuluj (el.). 59. In ðimb la Oveşîn (el.). 60. Gropa Oveşinilor (el.).

Gesztrágy helynévtérképe.

61. Păriul între hotare (p.). A határt képező patak neve. 62. La Mojnă (l.). 63. Intre hotară (sz.). 64. Komoră (sz.). 65. Hagău (sz.). 66. Păriul Čireşuluj (sz., p.). 67. Košta Oveşinilor (l.). 68. Im vírvu goronilor (sz.). 69. Košta Hatsă (l.). 70. D'alu Hatsă (sz.). A 69. és 70. helynév ugyanannak az embernek a nevét viseli, akiről az utcát [22] is elnevezték. 71. D'alu Dosutsuluj (sz.). 72. După beserikă (sz.). 73. Răzora (k., sz.). 74. Pămîntu păstoresk (sz.). A falu pásztora hasz-

nálja. 75. Rítu đin sus (k.). 76. Fundătura (sz.). 77. Păhăraş (el.). Pohárnagyságú kis kút volt itt. 78. Topfile (k.). 79. Bănučeji (sz.). Pénzalakú köveket lehet itt találni. 80. D'alu domnului (sz.). Uradalmi hely volt. 81. Gropuţă (sz.). 82. Dîmbu homvezilor (sz.). Nem tudnak elfogadható magyarázatot adni. Állítólag a honvédség megalapításának évében történt ennek a helynek a felosztása. 83. Iertăoaie (sz.). 84. Îm faţ (k.) [Gergely Béla hgy.].¹

Gyerővásárhely.

1288: Terra *Vasarhel*. 1296: villa *Vasarhel*. 1299, 1494: *Wasarhel*. 1391, 1483: Poss. *Vasarhel*. 1423, 1478: *Gyerenasarhel*. 1434: *Gerewasarhel*. 1437, 1508: *Gerewasarhel*. 1500: Poss. *Gyeren Wazarhel*. 1524: *Ghyerewassarhel* [Csánki V, 358]. 1524/1578: *Gereowasarhely* [Kem. Gymonostori cs.]. 1553: *Ghyrenwasarhel* [Bf. I. Okl.]. 1628: *Gero Vasarheli* [I. h. Gyvásárhelyi cs.]. 1723: *Magyar Gyerő Vásárhelj*, *Magyar Vásárhelj* [Born. Főoszt. II. 26. sz.]. 1726: *Gyerő Vásár hely* [Bf. I. Nyárszói cs.]. 1754: *Gyerő-Vásárhelly* [KalConscr.]. 1769: *Vasarhej* [Born. Főoszt. II. 42. sz.]. 1770: *Gyerő vasarhej* [I. h. 43. sz.]. 1785: *Gyerő Wasarhely* [I. h. Főoszt. XXIXb. 20. sz.]. 1793: *Gyerő-Vásárhely* [Bf. I. Kalotaszegi cs.]. 1808: *Vásárhely (Gyerő-) ~ Osorhej* [Lipszky]. 1831: *Gyerő Vásárhely ~ Osorhelyu* [Constans.]. 1839: *Gyerő-Vásárhely ~ Osorhely* [Lenk]. 1891: *Magyar Gyerő Vásárhely* [Jankó 13]. 1909: *Gerővásárhely ~ Ghero-Oşorheiu* [MoldTog.]. 1922: *Gyerővásárhely ~ Oşorheiu* [Mart.Istr.]. 1941: *Gyerővásárhěj ~ Oşorhej* [Hgy.].

1428: Mons cum silvis et terris Vasarhelhagoya vocatus [Csánki V, 358]. — 1444: Zewlewehghpataka [I. h. 359]. — 1444/1759: per idem Béércz, supra locum Jegenye bikke fő nominatum [Szentk.]. — 1723: In aktelki felől való ford.: az kövecses uton alól (sz.) [Born. lt. Főoszt. II. 26. sz.]. — 1742: In aktelke felé való Forduloban: az Hontsokos Tónál (sz.), a' Követes útnál (sz.), Cséplő árkában (sz.), Vizes Völgy torkában (sz.), Kútfő Berki-ben (sz.). — Hunyad felé: Szőlő patakában (sz.), A' Csorgónál (sz.), Kőrös Kútnál (sz.) [EM. Kornis Fasc. XL]. — 1752: a' Tó gát nevű helyet alat az vögyben ugy tudom — vallja Gergély Márton (70) — ugy hallottam, hogy a' vásárhellyiek szántották s ami (!) szántottam, és a gattol ugy hallottam az Vásárhellyi Lakosoktól, hogy az berczen megyen fél az két (t. i. Jegenye és Inaktelke) falu határ helje az hol az szekér ut fel jár nagy berek felé [OL. Fisc. XXII. szekr.

¹ Közlő: Costea Péter (52), rumén nemzetiségű gesztrágyi lakos.

Fasc. 42. H.]. — 1754: a' Szent-egy-ház utszája. — K a p u s f e l ö l v a l ö f o r d u l o : a k u t f ő b e r k i b e n (s z .) , a ' H a g y m á s v ö l g y o l d a l á b a n n (s z .) . — a ' P á l n i g (!) f e l ö l v a l ó F o r d u l ó b a n : a L á b á r v ö l g y t o r k á b a n (s z .) , a ' P o r k o l á b k a p u n b e l ö l (k e .) . — R é t : A L a b o r n . v ö l g y t o r k á b a n n a ' C s u r g o n á l , a ' S z a r k á s b e r e k m e l l e t t , a K e r e k R é t b e n n [K a l C o n s c r .] . — 1764: A H á r m o s D o m b t o l f o g v a a C z e k e t e t ő i g a z U t r u m s z e r é n t v o l t m e g n e v e z e t t h e l l y e k e t a m i h a t á r u n k b a n j o l t u d o m é s a m i n t J e g e n y e i F á b j á n M a r t o n t o l n e m r e g i b e n h a l l o t t a m — v a l l j a S ű k e t P a s k u j (7 0) — a J e g e n y e i h a t á r o t t m e n t v o l n a e l r é g e n t e n d e m á s t o l n e m h a l l o t t (a m) [O L . F i s c . X X I I . s z e k r . F a s c . 4 2 . O .] . — 1767: R o s t a l y a (e .) , a z R o s t á s P a t a k a , a ' L u n k a o l d a l (e .) [B o r n . I t . I I . F ő o s z t . 4 1 . s z .] . — 1770: J e g e n y e f e l ö l e g y N a g y B e r e k T e t ő n . h e j (s z .) [i . h . 4 3 . s z .] . — 1785: A P á n y i k f e l ö l v a l ó f o r d u l ó : S z á n t ó : A ' G á t n . h . - e n , A ' N a g y B e r e k n . h . - e n , A ' V i z e s B e r e k e l ő t t , A ' S z ő l ő - P a t a k a , A ' S z á r a z t o n . h . - e n , A ' N á d a s i ő s v e n y , A ' G e t s e P a t a k a , A ' J e g e n y e ő s v é n y e n k e r e s z t ű l j á r o b a n , A H i d e g v ö l g y n . h . - e n , A ' L á b á r v . L á b o r v . L a b a r V ö l g y n . h . - e n , A ' B ű k k ö z ő t t , A z A k a s z t o f a B e r t z i n , A ' B o d o m é r n . h . - e n , a z E s z k a s f e l é , a ' C s o r g o m e l l e t t , A z A k a s z t o - f a a l a t t , A ' C z i g á n y D o m b n á l , A ' K é t U t k ö z ő t t , A ' B a t i z k e r t é r e j ö v ő b e n , A C s o r g o r a m e n ő b e n , A z e r ő s P a t a k a o l d a l á n , A M o n o s t o r i U t h o s z s z á b a B o d o m é r v e r ő f é n y b e n , A ' K e r t e k f e l e t t , A ' B a t i z r é t i , A H e g y e s D o m b , N a g y - m e z ő N y i r a l a t t , A , G y o p á r o s D o m b m e g e t t , A ' H i d e g V ö l g y B é r t z i n , A ' B e r e k t e t ő n , A z e r ő s P a t a k b a , A ' S z a m á r u t n á l , A ' H i d e g V ö l g y t e t e j é n , A ' B ű k k ö z ő t t , A N a g y B e r e k b e n , A ' P a p r é t i n , A ' P a p f ö l d é n , A ' N a g y M e z ő n , A ' C s e r e s z é l i n , A N a g y M e z ő N y i r a l a t t a ' f e l j a r o f ö l d n . h . - b e n , A ' S z é n á s V ö l g y b e n , A ' H o r g a s . A ' P a p r é t i n a ' C s o r g o P a t a k á n t u l , A ' H e g y e s D o m b o n , A ' S z a m á r i u t b a n , A ' C s e r e s z é l b e n , A ' N a g y M e z ő t e r i b e , A ' L á b á r V ö l g y t e t e j i n , A ' K i n t s e s V e r e m b e , A ' B ű k k ö z ő t t , A ' S z ő l l ő o l d a l b a , A ' B e r e k t e t ő n , A ' L á b á r V ö l g y t o r k á b a n , A ' N a g y M e z ő N y i r b e , A ' S z ő l l ő P a t a k á b a , A S z a r k á s b e r e k m e l l e t t , A z A k a s z t o f a v . A k a s z t o - f a B é r t z i n , A B á t i z r é t i n é l v . r é t t y i n é l , A ' C z i g á n y I m r e h d o m b j á n , A ' K i s H i d e g V ö l g y b e , A B ű k k ö z ő t t , A ' N a g y B e r e k b e n , A ' N a g y b a r á z d á n , A ' N a g y M e z ő N y i r j á b a n , a ' N y i r a l a t t , A ' K i n t s e s b e n , A z H o p p a S z é l i n , A ' S z ő l l ő o l d a l b a , A N a g y M e z ő t e t e j é n v . t e t e j i n , A ' K i n t s e s b e , A C z i g á n y D o m b o n , A ' L á b á r b é r t z i n , A ' H i d e g - v ö l g y t o r k á b a n , A ' N a g y C s e r e s z é l e n , A ' N y i r a l a t t , A z A k a s z t o a l a t t , A ' J e g e n y e i e r d ő S z é l i n , A ' S z ő l l ő t e t ő n , A ' B u k (!) k ö z ő t t , A ' C s o n t á r o s o n , A ' B e r e k o l d a l b a , A L á b á r v ö l g y e t e t e j é n , A ' C s e r g ő P a t a k n á l , A ' B o d o m é r r a J á r o b a , A ' L á b á r v é g i b e j á r o b a n , A ' B ű k S z é l i n , A ' F a l u m e l l e t t a K e r t e k m e g e t t , A ' N a g y M e z ő N y i r j a a l a t t , A ' B e r e k t e t ő n ' A z e r ő s P a t a k b a n , A ' K a r á t s o n r é t i n é l , A ' B e r e k b e , A ' B e r e k t e t ő n , a ' K i s

hideg völgybe, A' Polgárság szegre jár véggel, A Szöllő oldalán, A' Polgárságra jár véggel, A' Kender föld alatt, A' Polgárság (!)¹ járo földbe, A' Nagy Berek tetőn. — Kaszáló: A' Borso földön, A' Kenderföldi Bükben, Tul a' Patakon, A' Venike Szegben, A' Kis Kapusi ut mellett, A' Kender föld Völgyben, A' Batiz Dombja alatt valo irtásban, A' Kapusi ösvény mellett, Nyiresbe a' Kapusi Utnál, A' Batiz Domb alatt, A' Batiz réten, A' Szénás Völgyben, Az erős Patakan innen a' Verő Fénybe, A' Borsos Padon, A' Bükbe a' Kender földbe irtás, A Hopába v. Hoppába irtás, A' Füz-fáknál, A' Gyapáros Domb megett, A' Sikkantyuba v. Sikantyuba, A' Csorgo mellett, A' Borso Földeken, A' két Patak között, A' Batiz Dombja ellenében, A' Fűszfák között, A' Patak közt a' Szarkás Berekbe, A' Bánya, A' Keverekbe, A' Hajdu rétin valo Patak mellett, Az Hoppa oldalán. — Kis Kapus felől való ford.: Csefán teriben alias Nyárfak alatt, A' Nádik előtt, A' Nádik tetején, A' Nádik oldalán, A' Makai ut alatt, A' Makai utban, Az Hontsokos Tónál, Az Emán megett, A' Dellőben, A' Hasznosban, Az Inaktelki uton felyül másképpen az ereszvény oldalában, A' Vágott Szélben, Az Egeresi Ut mellett, A' Setét Berek dombján másképpen nagy követesen, A' Követses Utnál, A' Kutfő Berkiben, Az Oláhok Templománál, A' Kertek megett, A' Tsügedben, A' Kopár Dombnál, A' Pusztán, A' Cserhát megett, A' Botos Völgyben, A' Kis hajagasnál v. Hajagosban, A' Kis Követsesen, A' Vizes Völgy oldalán, A' Kerek Réten, A' Csere hát megett a' Verőfényen, A' Bögött Nyakban, Cser-hát Pataka mellett, A' Csere-háton, A' Kő alatt, A' Ketskés Föld előtt, A' Csorgos Kutba, A' Vágotba, A' Hontsokosba, A' Kender Földön, A' Kő alatt, A' Kertbe a' Tsere hátán, A' Ketskés Völgynek tetején, A' Borzikba, A' Csere háta megett, A' Kertekre jároba, A' Koszorus kö-tetjén a' Ketskés Völgybe, A' Vizes Völgyben, A' Pap réte mellett a' Borsos Padba, A' Bödög Nyakon, A' Csügedbe, A' Pap Rétin, A' Nádik oldalban, A' Csorgos kutba, A' Vágott Szélben, A' Vizes Völgy oldalában, Az Oláh Templomnál a' Kertek megett, A' Határ-közben, A' Csere végén, A' Kis Cserén felyül, A' Nádas kut völgy tetőn a Hajagos torkában, Az Ország uttya mellett, A' Falun kívül a' Pusztán, A' Kut-fő Berkiben, Az Csiplárkában, Az Ország Uttya mellett a' Bögött Nyakba. A' Borz jukba, A' Kender Földnél, A' Kerek Omlás alatt, Az Hoppa oldalán, A' Feljároba, A' Nagy követes alatt, A' Cserehát tetjén, A' Nádas kut Völgye torkába, A' Tonál, Emán megett, A' Nyárfák között, A' Csüget Dombnál, A' Ketskés Völgy tetőn, A' Vizes Völgy torkába, A' Kurutz verem mellett, A' Csep Árka Pataka melett, A' Bodomos kutnál, A' Bögött Nyakon, A' Csorgos hegy tetején, A' Vizes Völgy

¹ Háromszor is így!

barazdáján, A' Vágott oldalon, A' Barotziba, A' Borzik tetőn, A Csorgosba a' rét szélén, Az Illyés Arannya tetején, A' Vizes Völgy előtt, A' Kerek omlásba, A' Kütfő Berke oldalán, A' Setét Berek Dombján, Az Emán előtt, A' Keresztfánál, A' Csorgos Kut Uttzába, A' Követes megett, A' fenn-jároba, A Tsiplárkánál, Az Emány oldalában, A Kütfő berke tetején, A' Sombokorba, A' Hasznos Patakán tul, Az Emán oldalában, A' Csiplárka oldalában, Az Egerfáknál, A' Cserhát Pataka mellett, Az Malom oldalban, A' Kurutz Vermen tul, A' Nádas kut Völgye hegyén, A' Kis Csere mellett, A' Kalo András kertnél, A' Borzos Pardon, A' Hagymás Völgybe, A' Csorgos kut tetején, Nádikhoz közel Josikmánnál, A' Borzik tetején, Illyés Aranyánál, A' Vizes Völgy Oldalába, A' Kő végénél, Az Cserhát Patakán tul, A' Kender Föld oldalán, A' Falu toja mellett, A' Csorgosba a koszorus kő mellett, Az hegyes Domb alatt, Az hájagosba, A' Virtokba, Josikmány n. h.-ben, A' Borzik tetőn. — K a s z á l ó : A' Nádos kut Völgyibe, A Ketskés Völgy tetején, A Gátban, A' Suhagoban, A' Kő-lyuknál, A' Kerek Veremben, A' Nádig előtt, A' Kis Erdő alatt, A' Batiz Dombja mellett, A' Körös Kutnál, A' Tsorgos Kut szájánál, A' Ketskés Völgy oldalában, A' Ketskés Völgy Torkában, A' Hasznasba, A Szarkás Berekbe, Az erős Pataka mellett, Bodonnál, a' Nyiresbe, A' Szőlő Patakában, A' Měj kutnál, A' Pete kutnál v. kutyánál, A' Jegenyei ősvenyénél, A' Csip arkába, A' Soba, A' Kerek réten, A' Sövényes kutnál, A' To Gátba, A' Méh kutan Fellyül, A' Batiz Gödre, A' Tima Rétibe, A' Měj kutnál, A' Nádos kut Völgyibe, A Tóbükibe, A' Setét Völgybe, A Vizes Völgy oldalon, A' Kis hájogosba, A' Borso Földeken, A' határ között, A' Körösi Rétbe az erős Patak mellett. — A, Szöllő-Patakába n. h.-ben mely másképpen Falusi Biro Rétyinek hivatik. — Pányik felé való h a t á r j á r á s b ó l : vallem Hideg Kút, Cacumen Montis Kaldarucz, Bodonos kút, montis Nagy Mező, Loco ubi Getse pataka in Rivum Lonka pataka delabitur, Lacu Száraztó. — E r d ő : a' Nagy Tsere (e.) egy felől a Panyiki Possessio Patakának, más felől egy Lunka n. Pataknak, harmadik felől Közép Bértz teteje n. h.-nek, Negyedik felől ezen Gyerő Wásárhelyi Határan lévő Szántó Földek végeinek Szomszédtságában. — A Közép Bértz mellett vagyis a' Bánya Bértzén, Jegenye possessio felé a' Kis Tsere n. h.-en. — a' Berek tetőnn (l.), Sugo (k.) [i. h. XXIXb. Főoszt. 20. és 53. sz.]. — 1793: A K a p u s f e l ő l v a l o F o r d u l ó b a n : a Nyárfák alatt (sz.), a' Mákaí Utban (sz.), a' Csügetben (sz.), a' Tsere hát meget (sz.), a' Nádikon (sz., k.), a' Déllön (sz.), a' Tsere hát meget (sz.), a' Bögött v. Bogott Nyakon (sz.), a' Mákaí Utban (sz.), — a' N a g y M e z e i F o r d u l ó b a n : a' Falu Kerte mellett (sz.), a Bukk szelen (sz.), az Akasztó Far Bértzen (sz.), a' Kertek megett (sz.), a' Bodomérban (sz.), a' Száraz Tónál (sz., k.), a'

Nyiresben (sz.), a' Kintses Veremben (sz.), a' Tsorgo patakánál (sz.), a Nagy Berekben (sz.), a' Szöllő Patakában (sz.), a' Nagy Berekben a' Tsorgo mellett (sz.), a' Getse Tónál (k., sz.), a' Lábár végén a verő fényen (sz.), a' Lázár Tónál (sz.). — Az Inaktelki Fordulóban: Az Inaktelki Utban (sz.), az Kertek megett (sz.), a' Hantsukás Tónál (sz.), a Suhogóban (sz.), a' Sombokornál (sz.), a' Hasznosban (sz.), a' Tónál (sz.), a Követsesben (sz.), a' Vágatt Utban (sz.), a' Kerteken kívül (sz.), a' Tó biknél (sz.), a' Hasznosban (sz.), a' Vágatt Szélén (sz.), a' Koszorus tetejin (sz.), a Suhogoban (k.), a' Kerek Veremben (k.), Kis Berek. — az Emán (!) meget (sz.), A' Csügetben (sz.), a' Batiz Dombon (sz.), az Éman (!) tetőn (sz.), a' Gátban (k.) [Bf. I.]. — A' Nagy Mezei Fordulóban: Szántó: a' Getse Patakában (sz.), A' Tsorgó Patakánál, A' Horgasban, A' Bodomér n. h.-en (sz., k.), A' Czigány Imreh dombnál, Az Akasztó Fa alatt, A' Száraz Tó mellett, A' Lábár Völgyben, A' Gyopáros dombnál. — Az Inaktelki ford.: Szántó: A' Kert megett, Az Oláh Templomnál, A' Hantsukás Tónál, az Inaktelki útan fellyül, A' Vágatt szélén, Az Inaktelki után alól, A' Csügetben, Az Emán megett. — Kaszáló: A' Suhogoban, A' Nádikon. — Tér (e.), A' Getse Pataka mellett (k.), A' Lúgetben való Tölgy Fás Erdő (e.), A' Tsere n. Bükkös Erdő [Born. lt. XXX. Főoszt. 23. sz.]. — 1794: Lacu sicco Száraz To dicto, vallem Hideg Kút, Bodonos kút, montis Nagy Mező, in loco ubi Getserpataka (!) in rivum Lonkapataka delabitur [Bf. I.]. — 1813: Az első Fordulob(an), melly Pányiki Fordulónak neveztetik: Szároz Tó nevü Hellyben a' Nyir mellett (sz.), a' Taxáson (sz.), Hideg Völgyben Tavasz Buza Föld (sz., k.), Tsorgonál (sz., k.), az ujj Temető mellett (sz.). — A' Második Fordulob(an), melly Inaktelke felöl valonak neveztetik: Tsorgosb(an) (sz.), A' Nagy Követsesen (sz.), Kutfő Berkiben (sz.), A' Kert mellett (sz.), a' Fűszáknál (sz., k.), Az 1754-dik Esztendő(en) készítettett Tractatuale Inventarium Protocollumban... emlittetik égy egymás völgy oldalában égy vékás Föld, Kerek Rét (k.). — Kaszálló Rétek: a' Pányiki Forduloban: A' Szarkásban, Köves Hegynél (e.) [ProtVis.]. — 1815: az első Fordulob(an): a Nyir, a' Pányiki ut. — a' Pányiki Fordulo [i. h.]. — 1822: A Gátba (sz.), A Kender földeknél (sz.), A Kender földi kis nyil (sz.), A Nádikba (k.), A Suhogoba (k.), A' To gátba (k.), A Kis Csere alatt (k.), Hoszszu bértze vagy Volkány oldala nevü erdő. Szomszédok... Bánya Bértze nevü erdő, a' mely Falu erdejének is neveztetett a' Bértzen elő menő hoszszu ut a' bértz tető végéig, bémenvén egyenesen a Lunka völgyibe. Délről a' Lunka pataka. Nyugotról a' Dongai uton ki jöve edgy kis Halom... Eszakrol... a' Hoszszu bértze uttyáig... kirugo

szántó föld... Mellyben vagynak Szaru fának, és rako boronának valo Tölgy és Bükk fák. — Tüzre valok, Gyertyán, Nyir, Nyár, és Egerfákis, de nagyobb része... a' hely nehéz és alkalmatlan volta miatt használhatatlan, vesszőt és karót is lehet benne vágni. Makkot nem terem, A Térbe Szomszédok NKeletről, és Delről a' ...Lunka oldala vagy Asszony völgye nevű erdejek közt lévő elő menő ut az halomig... a' Pányiki határba lévő Árok a' kis völgyel szembe. NNyugot felől a' Pányikból le folyo patak, a' melly a' Lunka patakába belé szakad és a' Lunka pataka... Eszakrol... a' Barlang tetőn lévő halom — tovább a' tér ajjába lévő halom, ugy... erdeje fele menő uton lévő halmok a patakig, a Verő fény végibe a' Seppedékes helyen lévő halom... Ebbe az erdőbe is tanaltattnak szaru fanak, és rako boronának valo Tölgy fák — tűzi fa, Gyertyán és Magyoro vagyon a' Nap Nyugoti részében, mellyet az hely rosszasága és alkalmatlan léte miatt nem lehetet használni, A Borz Jukba (sz., k.), A Fejér Köveknél (sz.), Az Ároknál (sz.), Csügedbe (sz.), Emánnál (!sz.), — A' K a p u s felől valo F o r d u l o b a n : A Falu mellett (sz.), A nyár fáknál (sz.), Emán (!) megett (sz.), Az Inak telki uton fellyül (sz.). A' Nagy Követsesnél (sz.),¹ Filep Gödre tetőn (sz.) szomszédok... n(ap)nyugotrol. edgy nagy bokros kerek juk, Ketskés völgybe (sz.), Ketskés Fo (!) tetőn (sz.), Csere hát megett (sz.), A Déllónél (sz.), Kerek rétbe (k.), a' Kis Csere alatt (k.), A Borsos Padon (k.), A Hagymás Völgybe (sz.), Az Emáj (!) oldalába (sz.), A Falun kívül (sz.), A' Kis követses közt (sz.), A Fel jároba (sz.), A Követses megett (sz.), Kis Cserébe (sz.), Csügetbe (sz.), Nádaskut végénél (sz.),² Az oláhok Templománál (sz.),³ A' Vágotba (sz.),⁴ Bük Patakába (sz.), A dellő alatt (sz.), A Csorgosba a. Refek uttyánál (sz.), A méjj Kutnál (sz.), Illyés arannya alatt (sz.), A Bodomos (!) Kutnál (sz.), A Gátba Jegenye felől (sz.), A Falu mellett a' pusztán (sz.), Nádikk (!) oldalán (sz.), Csere háton (sz.), Vizes Völgybe (sz.), Vizes Völgy Torkába (sz.), A' Hirtopba (sz.), Vágotba (sz.), A' Kender föld oldalán (sz.), A Kender földek között (sz.), Csere hát megett (sz., k.), Bátorziba (k.), Kis Cserébe (k.), a' Kis Cserébe a' Nyilak végébe (k.), A Csorgosba (k.), A' Füz fáknál (k.), Kut Fő berkinél (k.). — A Kereszfánál (sz.) mellyet az ut ketté szakaszt, Emán (!) oldalán (sz.), Feljáro oldalába (sz.), A Kő juknál (sz.), Nagy Követsesbe (sz.), Csorgosba Petek uttya felé jár végével (sz.), Csorgos tetőn (sz.), Kut fő berke tetőn (sz.), Az oláh Templomon alol a' Hirtopba (sz.), A Kerek to mellett (ke.), A Pusztán (sz.), Vágot szellyém

¹ „... sok trágyát kíván feladás szerint.“

² „... terméketlen és ezért nem műveltetik.“

³ „... nem műveltetik, mert a' belé hintett magot sem fizeti meg.“

⁴ „... terméketlen és ezért nem műveltetik.“

(sz.), Kis Csere tetőn (sz.),¹ Nádas kut völgy tetőn (sz.),² A Falu mellett a' régi temetőnél (k.), A Toknál (k.), A' kerek rétbe a' Nadikk előtt (k.), A Petek Uttyánál valo Rét (k.), a' Csorgosba (k.) a' melly Illyés aranyára jár végével, A Nyár fáknál (sz.), Bodomos kutnál (sz., k.), A' Máakai ut mellett (sz.), Emán tetején (sz.), Hancsokosba (sz.), Batiz gödrén tul a' verőfénybe (sz.), a' Batiz Gyurka gödrén innen (sz.), A Tó Bükkibe (sz.), Kerek Verembe (k.), Ketskés völgy tetőn (k.), A Nagy Ároknál (sz.), Hagymás vég torkába (sz.), A kis Cserébe a' Nagy kő jukon fellyül (sz.), A homlokba (sz.), a' Filep gödre torkába (sz.), Az Egeresi ut mellett (sz.), Kis csere alatt (sz.), Illyés aranya alatt (sz.), A' toknál (sz.), Borz Jukba³ (sz.), Béres földnél (sz.), Hasznosba (sz.), Nádas kut vége torkába (sz.), Kut fő Berkibe (sz.), Erős pataka mellett (sz.), Borsos Patak oldalába (sz.), Kerek toba a' béres föld végibe (sz.), Petek uttyán tul az Illyés aranya felé jár végével (k.), Vizes Völgy elején (k.), Kutfő berkibe a' moso vállu mellett (k.), A Disunita Ecclesia Templománál (k.), Nádikk alatt (sz.), Csiplárkába (sz.), Illyés aranya tetjén (sz.), Az argyelán kerteken fellyül (sz.), A' Suhogoba a' Patak szegletbe (k.), Erős pataka mellett (k.), A' to megett a temetőnél (sz.), Vizes Völgy elön (sz.), Csontárosba (sz.), Ketskés völgy torkába (k.), Batiz domb alatt (k.), Borsos pataka végibe (k.), A' két patak között (k.), A' Nyárfák között (k.), A' Kis kőnél a' Nyilak között (sz.), A' Fülöp gödrén tul (sz.), Nádas kut Völgybe a homlokba (k.), Koszorus kő alatt (k.), Bödök Nyaknál (sz.), Emán tetőn (sz.), A' Kő lyuknál (k.), Hagymás Völgy oldalába (sz.), A Kis Cserébe a Kis Kő lyuknál (k.), A Kő alatt (sz.), Borzlikba (sz.), Borzlik tetőn (sz.), A Két Kőlyuk között (sz.), Csorgosba Koszorus Kő alatt (k.), Ketskés fő tetőn. — A P a n y i k f e l ő l v a l o F o r d u l o b a n : A' Bodomérba (sz.), Nagy Lábár Völgyébe (sz.), A Csorgo Patakán tul (sz.), A' Pányiki Keresztnél (sz.), A Száraz tón innen (sz.), Kis Lábár Völgyébe (sz.), Száraz ton tul (sz.), Texas tetőn (sz.), Texas tetőn alol (sz.), a' Taxás oldalba (sz.), Lábár Völgyibe a' Patakon innen (sz.), A Horgasba (sz.), Lábár Völgy Torkába (sz.), A Berekbe (sz.), A Bükk között a' borozdáknál (sz.), A' Lábár Völgyébe (k.), Száraz toba (k.), Száraz To mellett (k.), Hopa szélén (sz.), Veres Kerteknél (sz.), A Csorgonál (sz.), A' Barárdák (!) közt (sz.), Hegyes dombnál (sz.), Nagy mező terébe (sz.), A' Körtvély Fáknál (sz.), A' Nyirbe (sz.) szomszédok ... NNyugotrol a' ... Groff Eszterházi János ur Nyíres Erdeje, A Bükk Fáknál (sz.), A Szöllő oldalon (sz.), Venike szegbe (k.), Szénas Völgybe (k.), Czigány Imrén (sz.), A' Nyirbe (sz.),

¹ „...erössen köves lévén, nem műveltetik.“

² Sovány, zabtermő.

³ Alább: *Ulyukba*.

Az akasztofa bértzén (sz.), A Lábár Völgy tetején (sz.), Hideg Völgybe (sz.), Nagy Mező terébe (sz.), Körtve¹ fáknál (sz.),² A Kintsesbe (sz.).³ Szőlő patakába (sz.), A' Szamári utnál, mellyet az ut ketté vág (sz.), Nagy Mező teribe (sz.), Hideg völgy bértzén (sz.), Hideg völgy tor-kába (sz.), A' Bükk szélén (sz.), Csipkésbe (sz.), A' Berek tetőn (sz.), Berek oldalába (sz.), Nagy Csere széllyén (sz.), Nagy mező megett (sz.), Nagy Mező Nyire alatt (sovány sz.), A Fűzfákon fellyül (sz.), A közép bértzbe lévő rét (k.), Csipkés nevezetű helyben (k.), Az Eger fáknál (k.), Bükkfőn belől az oldalba (sz.), A Veres kertek megett (sz.), Csorgo dombjánál (sz.), Nagy mező megett a' Nyár fáknál (sz.), A Szóts földénél (sz.), Lábár völgy torkába (sz.), Fundeturába (sz.), Berek tetőn (sz.), A' Fűzfáknál a' Szarkás berekbe (sz.), Bánya Csorgo-jánál (k.), Venike szegbe (k.), A' Szamári utnál (sz.), A bükk között a' barázdáknál (sz.), Erős Patakon tul kapus felől (k.), A' Pányiki csorgonál (k.), Kopáts Réttýibe (k.), Nagy berekbe (k.), A' Csorgonál a' Nagy barázda tetőn (sz.), Nagy mező teribe (sz.), Czigány Imre dombján (sz.), Az akasztofa bértze alatt (sz.), Szénás Völgy bértzén (sz.), Veres Rettyinél (sz.), Szőlő tetőn (sz.), Berek oldalába (sz.), A Pap Csorgonál (k.), Pánya (?) Gődríbe (k.), A Jegenyei erdő széllyébe (sz.), A' Batizok gödre alatt a' Patak közt (sz.), Taxas (!) oldalán (sz.), A Biro Sigmondné Asszony kertye mellett (sz.), A' Karátson Réttýén innen (sz.), A' Setét Völgybe (k.), A' Csorgon tul (sz.), Berek tetőn (sz.), Szőlő pataka oldalán (sz.), A Nagy berekbe (k.), Kintsesbe a' tekenős föld (sz.), A' Taxás oldalába (sz.), A Csontáros állyan (k.), Szőlő Patakán innen a' Biroság Réttýe mellett (k.) Czi-gány Imre dombján (sz.), A Feljáróba a' Polgárság földénél (sz.), A' Nagy Bereketőn (sz.), Nagy Mező Nyiríbe (k.), A' Gábris Dombja alatt (k.), Az Agyag Veremnél (sz.), A Veresek kertínél (sz.), A Veresek Dombjánál (sz.), Nagy mező tetején (sz.), Az Akasztofa bértzén a' Bodomér oldalába (sz.), A' Nyir között (sz.) Eszakrol a Nyiri árkok szomszédóságában, A' Pányiki Keresztnél (sz.), Texas tetőn (sz.). — A Kalo András Kertye végibe (k.), Borsos Pad megett (k.), A' To Gátba (k.) [Kvári ref. koll. It.] — 1864: Borzik (k.), Csüget (k.), Csorgós (sz.), Kövecses (sz.), Kútfő berke (sz.), Szarkás (k.), Porond (sz.), Akasztofa (k.), Akasztófa bércz (sz.), Erdős patak (sz.). — *Kender föld* hol minden évben kender természetik. — *Cserhát* verőfényes k., melynek észkos oldalán csere erdő volt, de már rég kiirtották. — *Fennjáró* magos oldalos sz. föld. — *Csorgos* forásos hely. — *Kis Csere*, csere erdő irtovány. — *Gát* hol az esőzésekből gyűlő patak ellen gátok

¹ Alább: *Körtvény*.

² „... ez is erőssen köves lévén nem használtatik“.

³ „... két harmad részét a' kő miatt nem lehet használni“.

képpitetnek (!). — *Szöllő pataka* egy völgy melynek verőfényes oldalán régebben szöllő is műveltetett. — *Fundetura* román név, magyarul fenekedés (!) ez egy völgy fenék, hol szanto földek vannak. — *Szárasztó* egy völgy hol egy sással egészen benőtt tó van' de mely éppen nem szárad ki soha, szárasztó nevét azomba onnan vészi, mivel a tó vize a benőtt sástól nem látható. — *Labár völgy* k. — *Csorgo* rajta levő forrásról. — *Erőspatak* magos oldalos völgy hol az esőzésekből gyűlő víz gyakran sok károkat okoz. — *Nádik*. e hely nevét mint kapta nem tudható, annyival is inkább miután nád itt éppen nincs, e határrészben van azomba az ugynevezett Gyöngyös Győröfi Szöktetője, egy a hegy tetején lapályos erdővel benőtt meredek kőszikla, mely nevét a népmonda szerint az utolsó Győröfitől vette, kit gyöngyökkel kirakott ruhájáról neveztek Gyöngyös Győrőfinek; a nép monda ime ez: Gyöngyös Gy. fiatal szenvedélyes valász volt, kit vadászhai, a kiadott parancs következtében — ha nagy vad mutatkozik — vasárnap a szentegyházból hívtak ki s tüzes bokros lovára vetve magát csak hamar egy Szarvasra tanált, a Szarvas mindég az utánna rohano lovag előtt csak nem nagyon előre haladva futott egész a nevezett magaslat széléig, honnan csak egyszerre eltűnt, a lovag pedig vissza nem tartoztathatva neki tűzült lovát, lova vele együtt a mélységbe szökött s mind magát, mind lovagját egészen öszve zúzta. Az óta neveztetik ez az országutra is látszó magaslat Gyöngyös Győröfi Szöktetőjének [Püsp. lt. — Pesty XXII. 234a—b].¹ — 1868: Oláh templom (sz.), Kender föld (sz.) [Püsp. lt.]. — 1891: Kenderföld, Borzik, Bodomos, Nádik, Hasznos, Csüget, Cserehát, Fenjáró, Vágott, K(is)-Csere, Csorgó, Gát, Takásás, Csorgós, Berek, Vizes v(ölgy), Szöllő p(atak), Hopa, Fondetura (= Venyigeszeg), Szárasztó, Lábár v(ölgy), Bodomér,² N(agy) mező, Csorgó p(atak), Batizdomb, Erős p(atak), Takáts gödrik, Erdő, Falú erdeje, Szamarút, Közöbércz, Valkán, Hidegkút, Antalcsüre, Tér, Nyárfák, Nyér, Gérgéllő, Urakföldje, Oláhtemplomnál, Kuruczverem, Kövecses, Kincses, Émánt t(ető), Kerek d(om)b, Győröfi szöktető,³ Köves h(egy),⁴ Veresoldal, Porond [Jankó 13—4]. — 1941: 1. Bécsi

¹ Az előbbi mondát l. még Magyargyerőmonostor és Magyarkiskapus 1864-i helynevei között.

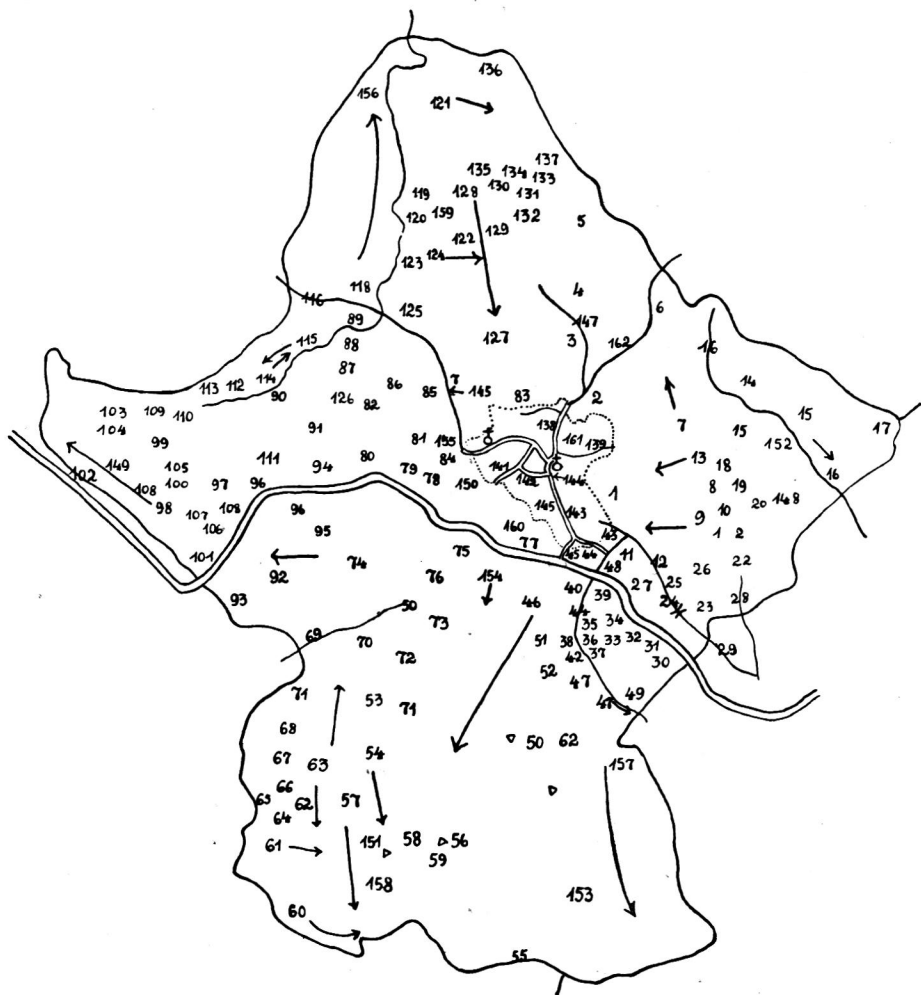
² Alább ugyanebben a forrásban: „A nép Gyöngyös Győröfi várát a mai templom helyére és a mellette levő dombra helyezi, míg a régi faluhely a Bodomér határrészen vala“ [Jankó 37].

³ Ugyanott: „Győröfi (t. i. Gyöngyös Győröfi) haláláról is tart fen a hagyomány egy mondát, mely szerint lován, egy nyulat kergetett, de az megcsalta, ő utána ugratott, s egy 150 öles mélységbe zuhant alá lovastól; azt a helyet, hol ez történt, máig is Győröfi-szöktetőnek (és nem Győröfi-szög-tetőnek) hívják.“ [i. h.]

⁴ Ugyanott: „Győröfi kincsei... a Köveshegy egy vasajtós pinczejében állanak, még pedig annak ott a helye, ahová a nap legelőször süt; tavaszunkint a nép is szokott ásogatni. A kincseket ő maga rejté oda s kocsisának, hogy az el ne árulhassa, a szemét kiszúrta“ [i. h.].

kert (k.). Uradalmi hely volt. 2. Csüget (l.). 3. Fennyáró ~ Feñaro (sz.). 4. Kövecses (sz., l.). 5. Vágott ~ Vagot (l.). 6. Hasznos (l.). 7. Émány ~ Emañ (l.). 8. Natykerekrit ~ Kerekritu mare (l.). 9. Cserehát (sz.). 10. Kistag (l.). 11. Tóknál ~ La Topfile (sz.). 12. Kenderföd ~ Kñneptišt (sz.). 13. Emány megett ~ Dupã Emañ (l.). 14. Hagymásvögy (l.). 15. Nádik ~ Nadik (k.). 16. Nádik patakja ~ Pãriũ Nadikuluj (p.). 17. Gyerőfiszöktető: Nádiki koltó (k.). A *koltó* köznévfő az itteni nép nyelvében sziklás helyet jelent. A szájhagyomány szerint itt halt szörnyet az utolsó Gyerőfi vadászat alkalmából karacsony napján, amikor az úrvacsora vétele helyett vadászni ment. Jegenyén Szent György szöktetőnek ismerik és azt tartják, hogy Szent György itt „szökött“. Másik neve — jegenyei közlés szerint — Ispánlese. Gyerővásárhelyen nem ismerik ez utóbbi helynevet. 18. Kiskerekrit (l.). 19. Bandusz tagjik ~ Tagu Bãndutseštilor (sz., k.). Tulajdonosáról nevezték el. 20. Bodomos (k.). 21. Cserehát megett (sz., k.). 22. Borzik (k.). 23. Köveshegy ~ Četãtse (e.). A szájhagyomány szerint itt kincs van azon a helyen, ahol reggel a nap első sugara érinti a földet. 24. Takács higgyik ~ Podu Tokačuluj (h., k.). Ma is él Takács-család Gyerővásárhelyen. 25. Kenderes ~ Kñnept (kenderes). 26. Nagyrit ~ Rĩtu mare (k.). 27. Borsófódek ~ Mãžãrišt (sz.). 28. Borzik pataka ~ Pãriũl Borzikuluj (p.). 29. Kenderfődeki patak ~ Pãriũl Kñneptištilor (p.). 30. Doszuj ~ Dosuj (e.). 31. Dádógödör ~ Gropã lui Dado (k., e.). Ma már nem élő emberről nevezték el. 32. Piszlidomb ~ Pislidĩmb (e.). 33. Takádzsgödör ~ Gropã Tokačuluj (k.). 34. Furécsarrit ~ Rĩtu Purečeštilor (k.). Volt tulajdonosának a nevét viseli. 35. Lukadomb ~ Dĩmbu Luki (k.). 36. Batízdomb ~ Dĩmbu Botezuluj (l.). A faluban ma is élő Batiz család nevét viseli. 37. Rosszódal ~ Kõstã reã (köves hely). 38. Veresódal ~ Kõsta Verešeštilor (kopár hely). Tulajdonosáról nevezték el. 39. Fráncifogadó ~ La Frantsi. A fogadó volt tulajdonosának a nevét viseli. 40. Agyagos ~ Ađagoš (sz.). 41. Csorgópataka ~ Pãriũ Čoroji (k., p.). 42. Batizrit ~ Rĩtu Botezuluj (k.). 43. Csorgódombja ~ Dĩmbu Čorojuluj (sz.). 44. Erőspatak ~ Erõšpãtak ~ Rãšpãtak (p.). 45. Paduricse ~ Pãduriče (e.). 46. Nagymező ~ Munčel (sz.). 47. Szamárjai út ~ Kaleã Sãmãri (e.). 48. Közébirc ~ Kozobirts (k., e.). 49. Szamárjai út vígibe (sz.). 50. Nagymező megett ~ Dupã Munčel (sz.). 51. Bancsirit ~ Rĩtu lui Banči (k.). Tulajdonosáról nevezték el. 52. Valkány ~ Vãlkan (e.). 53. Antalcsüre ~ Arele Antoñi (k., e.). 54. Fozset ~ Fãžet (e.). 55. Lonka: Kapusipatak ~ Luŕka (p.). 56. Koltóhegye ~ D’alu Koltãuluj (e.). 57. Hosszudomb ~ Dĩmbu luŕg (e.). 58. Öttársaságé ~ Čelor čindž gazde (e.). 59. Nyóctársaságé ~ Čelor obd gazde (e.). 60. Lonkódal ~ Kõsta Lunči (e.). 61. Tér ~ Šãs (e.). 62. Karácsonrítye ~

Ritu lui Krăcun (sz.). Volt tulajdonosáról nevezték el. 63. Nyárfák ~ Plopt (l.). 64. Billaci erdeje ~ Tăieturile lui Biro Latsi (l.). Tulajdonosáról, Biró Laciról nevezték el. 65. Muzsihegy ~ D'alu Muži (e.). 66. Hidekkút ~ Fîntina rețe (kút). 67. Tőtyfáshegy ~ D'alu goroniilor (l.). Tölgyfák már nincsenek itt. 68. Kistölgyfás ~ D'alu goroniilor

Győrővásárhely helynévtérképe.

mič (l.). Ma már egyáltalában nincs rajta erdő. 69. Roszpatak ~ Valğa reța (p.). 70. Sásostó: Sástó ~ Šašaštău (e.). 71. Kisnyír ~ Tufoi ței mič (l.). 72. Nagynyír ~ Tufoi ței mari. 73. Bodomér ~ Valğa Oșorhejiului (k., sz.). 74. Porond ~ Prund (k.). 75. Akasztófabirc (sz.). A szájhagyomány szerint itt akasztottak fel egy mérnököt, mert egy győrőfalvi korcsma elé vezette az utat. 76. Kaldarus ~ Kăldăruș (sz.).

77. Bíró Laciláb (sz.). 78. Hoppa ~ Hopa (k.). 79. Cilika dombja ~ Dîmbu luî Tsilika (sz.). Egy ilyen nevű emberé volt. 80. Csontáros (sz.). 81. Hoppódal ~ Kõsta Hoppeî (k.). 82. Batiz Bandi-kert ~ Grădina luî Batiz Bandi (k.). 83. Kútiberke ~ Kútfüüberke ~ Fintînele (k., sz.). 84. Kiskövecses ~ Kevečeşul çel mik (l.). 85. Vizesvögy ~ Vizežved (k.). 86. Vizesvögyódalá ~ Kõsta Vizežveduluj (k., sz.). 87. Falu rittyé ~ Rîtu satuluj (k.). 88. Fűszfák köszt ~ Intre räkits (k.). Itt régebben fűzfaerdő volt. 89. Szöllőódal ~ Kõsta iîilor (k., sz.). 90. Szöllőpataka ~ Valça iîilor (k., sz.). 91. Egerfák ~ La ariî (k.). 92. Nagylábárvögye ~ Hidaška ça mare (sz., k.). 93. Sánc (sz., k.). 94. Barázdák ~ Răzõrele Fundături (sz.). 95. Lábárvötytető ~ D'alu Hideşti (sz.). 96. Kislábárvögye ~ Hidaška mikă (sz., k.). 97. Szárasztóji domb ~ Dîmbu Tăuluj (k., sz.). 98. Pányárka ~ Rîpa Paîi (tn.). Egy Pányi nevű emberé volt. 99. Fundetura: Színásvögy ~ Fundătura (k.). 100. Ruzsikúttya ~ Fintîna luî Ruski (kút). Volt tulajdonosáról nevezték el. 101. Szárasztó ~ Tău (sz.). 102. Pányiki patak ~ Păriul Paîikuluj (p.). 103. Hordóné vögye (k.). 104. Kal' Andrászgödrik ~ Gropa Kolobondeştilor (k.). Tulajdonosa, Kalló András, nevét viseli. 105. Ruzski rittyé ~ Rîtu luî Ruski (k.). 106. Takádzsgödrik ~ Gropa Tokaçuluj (k.). 107. Venyikeszeg (k.). 108. Kaló Ferkő-szakadásik ~ Rupturile luî Kalo Ferkõ (k.). 109. Zsitárgödrik ~ Gropa Žitaruluj (k.). Volt tulajdonosának a nevét örizte meg ez a helynév. 110. Batiz Bandi gödrik ~ Gropa luî Batiz Bandi (k.). 111. Sikkanytyús: Kalló Bandi-domb ~ Šikañtuş (k.). 112. Taksás ~ Tăkšaş (sz.). 113. Nagyberek ~ Zăpõða ça mare (sz., k.). 114. Berekódal ~ Kõsta Zăpõði (sz., k.). 115. Kizsberek ~ Zăpõða ça mikă (sz., k.). 116. Veresút (út). 117. Hirtóki út ~ Drumu Hirtokuluj (út). 118. Gát ~ Stupă-tura (sz., k.). 119. Kecskésvögy ~ Keçkežved (k.). 120. Bancsódal ~ Kõsta luî Bançi (k.). Tulajdonosa nevét örizte meg. 121. Kiscsere ~ Čereş (sz.). 122. Almafák köszt (k.). 123. Koszoruskő ~ Pfatra ça luŋgă (k.). 124. Nádaskútvögye ~ Nadaşkudved (k.). 125. Buha (k.). 126. Dádódombja ~ Dîmbu luî Dado (sz.). 127. Csorgóstető ~ D'alu Čorgoşuluj (sz.). 128. Csorgós (k.). 129. Pete kúttya ~ Fintîna luî Peti (kút). 130. Takádzsgödrik ~ Gropa Tokaçuluj (k.). 131. Batisz Ferkő gödrik ~ Gropa luî Batis Ferkõ (k.). 132. Gyurka gödrik ~ Gropa D'urki (k.). Volt tulajdonosának a nevét viseli. 133. Batiszkoltójik ~ Koltõu Bofezuluj (k.). 134. Fileb gödre ~ Gropa Filepeştilor (k.). 135. Somfázsgödör ~ Gropa Bukoîi (k.). 136. Kújuk ~ T'ujuk (k.). 137. Kiscseretető ~ D'alul çeretîilor (sz.). 138. Templom-ucca ~ Ulitsa biseriçi (u.). 139. Pusztá-ucca ~ Ulitsa pusti (u.). 140. Felső-ucca ~ Ulitsa ça mare (u.). 141. Temető-ucca ~ Ulitsa temefeuluj (u.). 142. Zsákucca (u.). Csúfnévnek tartják. 143.

Alsó-ucca ~ Ulitsa đin žos (u.). 144. Kössik kútya: Falu kútya ~ Fíntfina satuluj (kút). 145. Ábrán kútyik ~ Fíntfina luđ Abraam. A kút a faluban élő Ábrahám családról kapta nevét. 146. Olátemplom ~ Beserika romíńaskă (sz., k.). 147. Kövecsesút ~ Drumu Kővečeşuluj (út). A Kövecsesre vezet. 148. Bodomoskút ~ Bodomoş (k., kút). 149. Bükszil (sz.). 150. Cigándomb ~ Tsigandîmb (sz.). 151. Hegyezdomb ~ Heđeždîmb (k.). 152. Pap rittye ~ Rítu popi (k.). 153. Ęskola erdeje (sz.). 154. Horgas (sz.). 155. Kurucverem (gödör). 156. Suhogó ~ Šuhagău (sz.). 157. Hosszubirc ~ Ríteşel (e.). 158. Asszongödre ~ Gropa muđeri (e.). 159. Méjkút (kút). 160. Szőcsfőggye ~ Siĉfed (sz.). 161. Taksáskert. 162 Inaktelki út ~ Drumu Inukuluj (út). 163. Csorgódombi út ~ Drumu Ćorođi (út)¹ [Gergely Béla hgy.].²

Magyarkapus.

1282: Villa *Kopus*. 1332—37: Sacerdos de *Kapus*, *Kapous*. 1357: Poss. episcopi *Kapus* vocata. 1391: Poss. *Kapus*. 1461, 1482: *Kapws*. 1469: Poss. *Kapus*. 1471: *Kapus*. 1489: Poss. utraque *Kapws*. 1501: Poss. *Naghkapws* [Csánki V, 365]. 1524/1575: *Nagi kapus* [Kem. Gymonostori cs.]. 1663, 1676: *Nagy Kapus* [OL. Fisc. IV. szekr. 258, 259. fasc.].³ 1808: *Nagy-Kapus* ~ n. *Grosz-Thoren* ~ *Kapusul-máre* [Lipszky]. 1831: *Nagy Kapus* ~ n. *Gros Thoren* ~ *Kepusu márje* [ConsTrans.]. 1839: *Nagy Kapus* ~ *Kepusu-máre* [Lenk.]. 1850: *Nagy Kapus* ~ n. *Thorendorf* ~ r. *Kepusu mare* [Mike, HelysNev.]. 1873: *Nagy-Kapus* ~ *Kapusu mare* [Hnt.]. 1909: *Nagykapus* ~ *Căpuşul-mare* [MoldTog.]. 1913: *Magyarkapus* [Hnt.]. 1922: *Magyarkapus* ~ *Căpuşul mare* [MartIstr.]. 1941: *Natykapus*, *Magyarkapus* ~ *Kăpuşu mare* [Hgy.].

1489/1783: fluvio Medvetelkepataka, fluvium Bödegpataka (!), fluvium *Kapus*, viam Gergán út, Montem Látó pataka, viam Olá út, montem Sátor hegye, locum Tohel, sylvam Bik, Hatarpataka, Egerbegye⁴ pataka, fluvium Berehjános pataka, fluvium Bikapataka, pascua Ványa nyárlo et Farkasmező vocata [Bf. I.].⁵ — 1501 után/1760:⁶

¹ A történeti adatok közül a megkérdezett Kincsesverem helynévnek hallották híret az öregektől, de hogy milyen területet jelölt, nem tudják.

² Közlő: Takács István (70) magyar és Chirilaş László (31) rumén nemzetiségű.

³ A rendelkezésemre álló forrásokban a XVII—XIX. században csak *Nagykapus*-nak olvasható alakok szerepelnek; ezeket az egymástól alig valamiben eltérő alakváltozatokat nem idézem.

⁴ Alább: *Egerbegy*.

⁵ Ugyanennek a forrásnak ebből az évből van egy másik másolata is [I. h. Vegyes].

⁶ Egerbegy felé eső határhelyek. — A késői másolat nagyon hibás volta miatt elírások és értelmetlenségek vannak az oklevél szövegében.

in Campo Dombomezeje vocato, medve pataka, Mogyorokut, Venyikés szél, Sátor hegye, ad Borostyanos berczire, sylva... litigiosa Egerbegyelue vocata, a rivulo Sugópataka ad Pothka vize, Maros uj zalso (!) pataka, ványa nyára (!) [I. h.]. — 1663: Falun alol az Patak mellett egy hangyas nevű rét az Várhoz (t. i. a gyalui várhoz) tartozik [OL. Fisc. IV. szekr. 258. fasc.]. — 1666: Az Falun alol a Patak mellet egy rett vulgo vocato Hanagjas (!) [Bf. I. Gyalui cs.]. — 1676: az nagy szaroz patakon felyül (sz.), hoszu berek patakan felyül (k.), az Balasko kerti veghiben (k.), az Hoszu berek patakan alol (k.). — Hatarosok. Eggerbegyel. Kis Kapussal, Puszta Gesztragyal, Puszta Görbofüvel. Gyaluval. Eggerbegy felöl az hatarpatak fü, Kis Kapus felöl az Tölgyes szeli. Puszta Gesztragy felöl az erdő szelinel leuő hatar dombok, Puszta Görbo (!) felöl az hatar patak Fő. Gyalu felöl murkos ay fenekin ala az hatar kőnek tartiak [OL. Fisc. IV. szekr. 259. fasc.]. — 1676/1760:¹ fluvio Medvetelke pataka nominato, fluvium Kapus vize dictum, viam Gyerő János ut nuncupatum, viam veterem vulgo Ohlá ut nuncupatum, In radice... montis qui vulgo Sátorhegye nuncupatur, fluviolus, qui vocatur határ pataka, locum Tohel, pascua Ványa nyárló et Farkasmezeő vocata [Bf. I.]. — 1676/XVIII. sz.:² Fluvio Medvetelke pataka nominato, Fluvium Kapus vize dictum, viam Gyertyános ut nuncupatum, viam veterem vulgo oláh ut nuncupatum, In radice... montis qui vulgo Sátorhegye nuncupatur ab occidente descendit Fluviolus qui vocatur határpataka qui distinguit metam inter praedictas duas possessiones, ad montem Sator hegye dictum ad Locum Tohel, Pascau Ványa nyárló et Farkas Mező vocata [I. h. Kapusi cs.]. — 1727: a patak mellet egy hangyás n. Rét. — Egerbegy felöl... az hatar patak fő, Kis Kapus felöl az Tölgyes széli, puszta Görbo felöl az hatar patak fő, Gyalu felöl Murkos Áj fenekén [I. h. Gyalui cs.]. — 1737: a Nagy Berek (k.) [I. h.]. — 1749: az Sáros árokra³ tsinált Hid, Kerengő Rét⁴ (k.) [I. h. Kapusi cs.]. — 1754: a' Száraz-Völgybenn (sz.), a' Kőves hegy alatt (sz.), a' Hartsáj Dombjának oldalán (sz.), A' Török buza földek felé a' nyilak vegiben (k.), a' kender föld nyilaknak a' véginn (sz.), a' hoszszu berek pataka mellett (k.), a' Falu kutánál (k.), Keletr(ől) a' nagy Patak Nyugotr(ol) a' Falu Széna füve vicinitásibann, a' Malomnál (sz.) [KalConscr.]. — 1808:⁵ Medvetelke-patakához, mely is esik a Gesztrágyi, Nagy és Kiskapusi Határok

¹ A Nagy- és Kiskapus közötti határ kijárásakor említett helyek.

² A „nagy- kiskapusi. egerbegyei és dongói határok metalissának extractusa de 1676“ címét viselő másolatból.

³ Alább: a' Kis Bodok n. Sáros árok.

⁴ A nagy- és kiskapusi határ szomszédságában.

⁵ Az 1489 és 1676-i határjárás alapján tartott újabb határjárásból (metalís reambulatio).

között, a... Medvetelkepataka a Bódóg Patakába belé szakad, Kapus vize pataka, Latho-pataka dombjára, a Gyertyános uton menvén az Olá-Uthoz... mely a Gyertyános uttját ketté vágja, a Gyertyános Uttyán fel a Venyikés főre, a Venyikés tetejin, a Határ pataka torka, a Sátor tető, Egerbegy patakára. — a Kis Kapusiak azt erősítették, hogy azon praetendált Hegy nem Sátor, hanem Szakadás Hegyének nevezetik a Metalisban (t. i. az 1489-iben) pedig olyan nevezetű Hegy nem található, a Kis Völgyön... le ereszkedtünk az Egerbegy patakába; ahol Dongó felől egy patak jön le, más patak pedig, amely a Kis Kapusiaktól Szappan patakának, az Egerbegyiektől pedig Bereh János patakának (melyről a régi Metalisban is vagyon emlékezet) nevezetik; Gyerőffi Dongó felé fordulo uton által menvén mentünk egy más patakhoz, mely Bikk patakának nevezetik és a Metalisban említetik, de a Kis Kapusiaktól Ruzsinosznak mondatik, Gyá szuprá Izvoruluj, Pozserel tető, Riska pataka, Farkas-Mező verő fényében lévő Kősziklás Kut, a Farkas mező északjában lévő Marosán n. Erdőnek Bértze, ezen (t. i. az előbbi) Kut választya el a Ványa Nyárlót a Farkas-Mezőtől [I. h.]. — 1813: Az első Forduloban, melly Vistai Völgynek nevezetik: a' Medve Pad (sz.), Küllő Völgy (sz.), a' Pap Hegyiné... a' Pap mivel a' maga számára (sz.), Kis Patakban (sz.), Szároz Völgyben (sz.), Kender ájj Tseréjiben (sz.). — A második Forduloban, melly Köves Hegy alatt valonak nevezetik: a Köves Hegyi Föld (sz.), Nyomás domb (sz.), Kender ájjban az Ut mellett (sz.), Első Lábi Nyil (sz.), Nagy Berekben (ke.), — Kaszálló Rétek: a' Huszasban, A' nagy Réten, Barabásban, Kis Kender ájjban, a' Pap Malmánál, Pap Kuttjánál, Keringőben, az Határ szélben. — Vagyon az Ecclésiának két darab Erdeje az egyiket hívják Nyires Padnak, ez tilalom alatt tartatik — A' másik Kerek Erdőnek nevezetik, ebből tartják a' Papot, és a' Kántort tűzi Fával [ProtVis.]. — 1864: „Pusztá szőlő“ itt régentén bortermő hely volt, de mint a neve mutatja elpusztult. — „Medvepad“ mint a' hagyomány mondja, itt a' lakosok török buzát természetvén a' medvék a' havasokból Gyakran látogatták. — „Vistai völgy“ nevét a' Vista község felé vezető uttól kapta. „Paphegye“ A' Papi lak felett emelkedvén e' hegy nevezetét onnan nyerte, ezen fekszik a' Községi temető. — „Gálnás“ nevezetét az ott tenyészett, de most már nem létező „Gálnafa“ (Hydrangea arboracea) berekről vette. „Berkésrét“ jelenleg kaszálló rét, hajdon oly sűrű berek, hogy az eltévedt marhát ott feltalálni nehéz volt. „Köves hegy“ Épület köveit a' helységnek ez adja, felületén sz. földek vannak. — „Cseplénberke“ Cseplén nevű oláh család birtoka volt, jelenleg közlegelő. — „Tércsere“ hajdon egy téren fekvő cserje, jelenleg százados tölgyes erdő. „Nyestekert“ régentén e. volt, jelenleg

k., hol hajdon sok *nyestek* szerettek tartózkodni. „Lok“ a’ falun fejül igen szép k. rét. „Cseresnye oldal“ hegyháta jelenleg sz. hajdon vad cseresnye erdő volt. „Kenderály“ hajdon kender termesztés üzetett itt, jelenleg törökbuzás. „Ropo“ jelenleg e. rész hol egy különös jó itu (!) lőv forrás buzog, néveredete bizonytalan. „Kapus pataka“, a’ két kapus határát folya át, áradásai teméntelen károkat okoznak ered Gy Monostor és M Valkó falvak közt szakad Gyalunál az egyesült hideg és meleg Szamosba [Pesty XXII, 375a—b]. — 1866: Lok (k.), Pap hegye (sz.), Malom domb (sz.), Kender ály csere mező (sz.), Kis telek Kotyor (sz.), Nyomás domb (sz.), Berki nyilak (k.), Nyilas kert (k.), Barabás (k.), Köles föld (sz.), uj Kender föld (sz.) [Püsp. lt.] — 1868: Medvepad (sz.), Kenderály szája (k.), Kenderáj csere (k.), Mező (k.), Bodnos kut Kis telek (k.), Disznó völgy tető Első láb (sz.), Berki nyilak (k.), Köles föld (sz.) [I. h.] — 1891: Medvepadja, Pusztaszöllő. Kül-lővölgy, Pap h(egy), Kis p(atak), Száraz v(ölgy), Vistai v(ölgy), Nyak, Bakosnyél, Hosszúláb, Észak o(ldal), Bányászháza, Mátésáj, Körte v(ölgy),¹ Malomdomb, Cseresnye o(ldal),² N(agy) és K(is) Kenderáj,³ Páldomb, Mező,⁴ Határ p(atak) o(ldal), Köves h(egy), verme, Sásnyilak, Borzás v(ölgy), Nagy o(ldal), Csorgó, Nyires pad, K(is) telek, Gálnás, Petri f(öld), Térinyil, Nyomás d(omb), Iszek, Ekklesia f(öld). Ház után való f(öld), Középláb, Elsőláb, Disznóvölgy, Ökörtilalmas, Rét, Harcsáj, Huszas, Berkiszél, Berkek, Kövesnyil, Nyilaskert, Ujföld, Fuszujka f(öld), Irtás, Berkesrét, Barabás, Bódis r(ét), Póstakert, Almás r(ét), Truczsa r(ét), Nyestekert, Nyárasalja, Kertalja, Kerekkert, Loki nyilak, Burdohány, Keringő, Bodomos k(út), Tércsere, Magyarós, Nagy r(ét), Szörkút, Fons vaginae, Gyérmánkút, Kis rét, Kőkút, Kűszürüárok, Kósa, K(is) rét cserfása, Venyikés o(ldal), Bika p(atak), Lapály, Kövecses útfű, Cseplinberke, Nyáras p(atak), Paperdeje, Malom ú(t), Árkok közt, Sásos gödör, Iliakertje, Száraz patak, Sülyedés,⁵ Kopasz, Kispatak r(ét), N(agy) és K(is) Ropó, Ropó á(rok), Bázó f(öld), Határpatak⁶ [Jankó 14]. — 1941: 1. Ársómalom

¹⁻² Másutt Jankónál (i. m. 34) a következő olvasható: „ugyanott (t. i. Nagykapuson) a Körteáj és Cseresznyeoldal nevű földeken ma egy szem gyümölcs sem terem.“

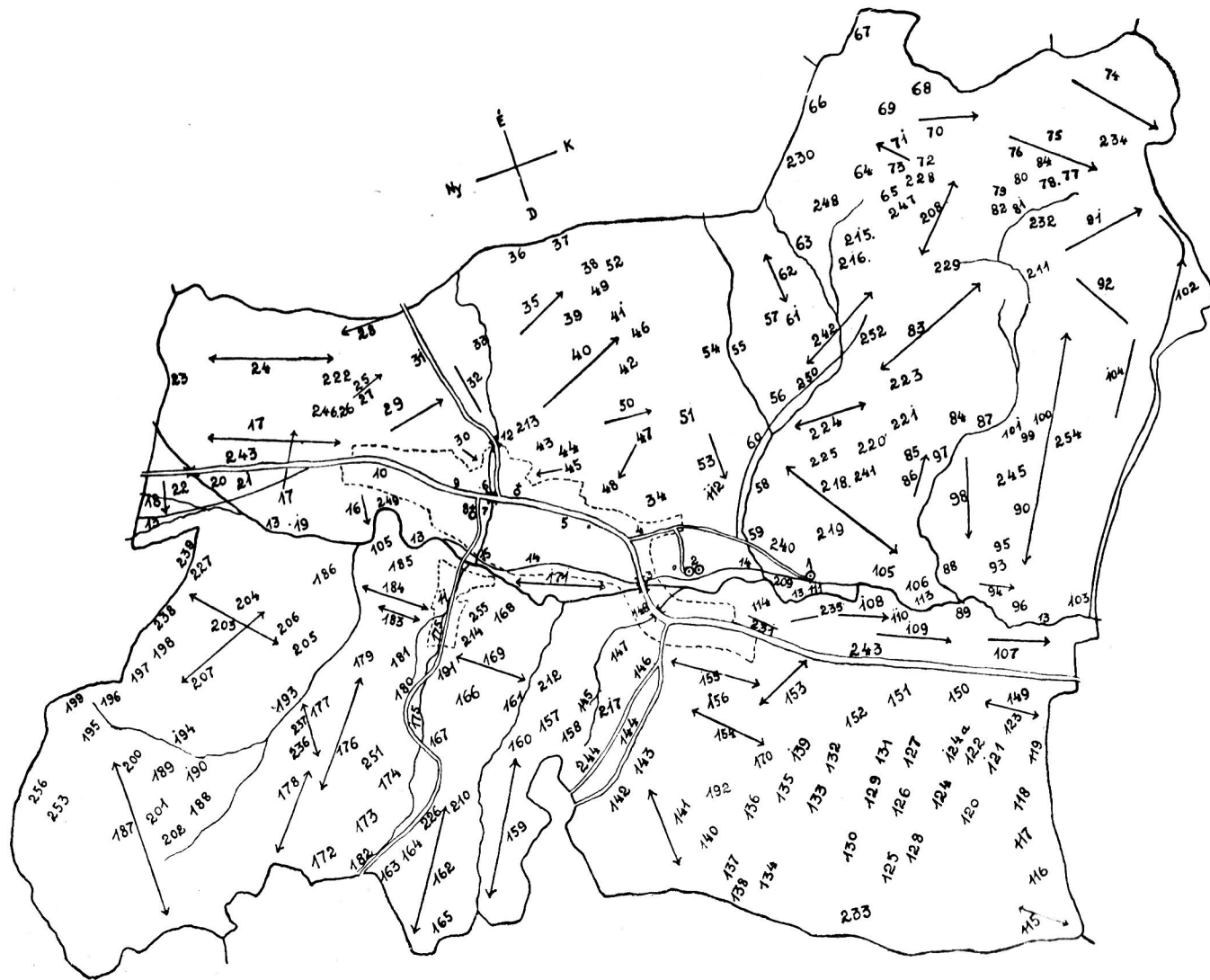
³ Ugyanott: „a Kenderájon a kendert egy még hidegebb növény. a török búza szorította ki [I. h.].“

⁴ Ugyanott: „Nagy-Kapuson Mezőnek hívják azt a határrészt, melyről a nép még emlékezik, mikor sűrű és magas erdő borította“ [I. h.].

⁵ Alább ugyanebben a forrásban: „Nagy Kapuson egy határrész neve Sülyedés, a föld sülyedése az utolsó emberöltőben történt“ [I. h.].

⁶ Ugyanott: „...boszorkányok által látogatott hely...“ [Vö. I. h. 37]. — „A Nagy-Kapusi Határpatakban ... van egy üstpénz; egy jó ember meg is találta, de elvinni nem bírta, segítségül hívott egy cigányt, a pénzt elvitték a cigány házához, de a cigány megcsalta a jó embert, még se lett haszna belőle, mert ez annyira megnyomta a lelkét, hogy a pénzt, nem tudta használni, amitől aztán meg is örült; a Határpatakába pedig ma is jár a lidéz“ [I. h. 36].

(ma.). A református egyház egyik malmának neve. 2. Fersómalom (ma.). A református egyház a falu mellett lévő kétköví malmának neve. 3. Híd: Natyhíd. Az Alszezen a műúton lévő híd a Kapus patakon át. 4. Malomút (út). 5. Álszeg. A falu Gyalu felé eső része. 6. Kispatak híggya (h.). A Pijac és az Alszeg határpontján lévő híd. 7. Köz (u.). A belterületnek a templomhoz vezető utcája. Ezen járnak át a Cigánysorba is. 8. Cinterem. A református templomkert neve. 1936-ban sok esontot találtak itten. 9. Pijac. A belterület központi része. 10. Felsőzeg. A belterület nyugati része. 11. Cigánysor: Újváros. A belterületnek a Kapus jobb oldalán elterülő része. A második nevet tréfából használják. 12. Kispatak híggya (h.). 13. Kapus patak (p.). A falun átfolyó patak neve. 14. Malomgát. A Kapus vizét a belterület kertjein át viszi a malmokhoz. 15. Kispatak zsilipje. A Kispatak vize ezen folyik a malmárok felett. 16. Burdohány (k.). Kaszáló a Lok-dűlőben. 17. Lok: Loki nyilak (sz.). 18. Keringő (k.). 19. Berek (sz., k.). Az itt folyó patak mellett berkek fűzfás helyek vannak. 20. Bödög: Bödök: Bödek-patak (p., k.). 21. Bödökön átal (út). 22. Kizsbödög: Sárosárok: Sárosanc (p.). 23. Medvepataka (p.). 24. Medvepad (sz.). 25. Pusztaszöllő (sz.). 26. Küllővögy (sz.). 27. Küllővötytető (sz.). 28. Erdőszil (sz.). Gesztrágy határának ez a része az 1870-es évekig hatalmas tölgyerdő volt. Az utolsó fákat a vasútépítés idején vágták ki. Most élő öreg emberek erre az időre még jól emlékeznek. 29. Paphegye (sz.). 30. Temető. 31. Kispataki út. A Gesztrágyra vezető út neve. 32. Kispataki nyilak: Kendereskerti nyilak (sz.). A második nevet ma már alig ismerik. 33. Kispatak (p.). 34. Malomdomb (d.). A felső malom felett emelkedő hegy nevét a körülötte fekvő helyekre vitték át. 35. Szárazvögy: Bancsiföd (sz.). Nevét Kovács Bancsi Györgyről kapta, aki ezt a földet a múlt században a református egyháznak adományozta. 36. Szárazvötyfű (sz.). 37. Határkődomb. Szántó a gesztrágyi határszélnél. 38. A farba (sz.). E helynek egy mélyedése van s annak a folytatása mintha egy állat fara volna. 39. Bakosnyíl (sz.). 40. Vistajivögy (sz.). Régebben itt közlekedtek Vista felé. 41. Vistajivötyfű (sz.). 42. Nyak (sz.). 43. Mátésáj (sz.). 44. Mátésájtető (sz.). 45. Mátésájodal (l.). 46. Kisvistajivögy (sz.). 47. Körtivögy (sz.). 48. Körtivögyárka (á.). 49. Cigánydomb: Cigánydombi föld (sz.). 50. Íszek (sz.). Nevét északi fekvésétől nyerte. 51. Hosszuláb (sz.). 52. Szílesföd (sz.). 53. Cseresnyeódal (sz.). Régen erdő volt. 54. Kiskenderáj (sz.). 55. Kiskenderáj pataka (p.). A Kiskenderáj [54] völgyén Gesztrágy felől jövő és ott Cseresznyepataknak (r. Pärñ Čirešuluj) nevezett víz neve. 56. Kenderáj (sz.). 57. Kenderájcsere (sz.). 58. Kenderáj pataka (p.). 59. Kenderáj szája (l.). 60. Kenderáj úttya (út). A Kenderáj pataka [58] mellett haladó fontos út neve. 61. Pál dombja (sz.). Török Pálé volt.

Magyarkapus helynévtérképe.

62. Mező (sz.). 63. Mezőpataka (p.). A Mezőn [62] átfolyó patak neve. 64. Nagyódal (sz.). 65. Bodosokútnál (sz.). 66. Határpatakódal (sz.). 67. Határpatak (sz.). 68. Köveshegy (tn.). Itt bányásszák az épületekhez való kő nagy részét. 69. Köveshegy ódala (k.). 70. Köveshegy verme (sz.). A Köveshegy [68] alatti szántók neve. 71. Pabdombja (sz.). Egy részét a református pap használja. 72. Pabdomb alatt (k.). 73. Kotyor (sz.). A Pabdomb pincealakú gödrös vége. 74. Csere: Ekklézsija cseréje. A református egyház tölgyerdeje. 75. Nyírespad (sz.). 76. Hosszúnyírespad (sz.). 77. Kereknyírespad (sz.). A Nyírespad kerek dombja. 78. Kereknyírespad ódala (k., l.). 79. Gánás (sz.). 80. Gánásfű (sz.). A Gánás [79] teteje. 81. Gánás pataka (p.). A Gánáson [79] lefolyó vízcseke neve. 82. Gánás kúttya (kút). 83. Nyomázdomb (sz.). 84. Harcsáj (sz.). 85. Harcsáj dombja (sz.). 86. Harcsáj ódala (sz.). 87. Harcsáj pataka (p.). A Harcsáj [84] mellett lefolyó víz árka. 88. Harcsáj szája (k.). A Harcsáj völgyének végződése. 89. Dillő (l.). Delelőhely a Kapus porondján. A Dillőnél a Molnár családnak van egy darab helye, amelyet valamelyik ősük jutalmul kapott, mert elvitte a töröknek az adót Váradra. 90. Ökörtilalmas (k., l.). A falu közös földje ma is. 91. Ökörtilalmasi hosszúnyil (sz.). 92. Ökörtilalmasi kurtanyil (sz.). 93. Sós-kút (kút). Vize iható. 94. Sós-kútnál (k.). A bikatartó gazdának adják a közös kaszálóból. 95. Sós-kúddombja (k.). A bikatartó gazdák használják. 96. Sustákos (k.). 97. Kisharcsáj (k.). A Harcsáj oldalán lévő rét neve. 98. Natyharcsáj (l.). A Harcsáj patak baloldalán elterülő rét neve. 99. Vercsejivőgy (l.). A nép magyarázata szerint az itt lévő fákon vércsék szoktak vijjogni. 100. Vercsejivőgydombja (l.). A Vercsejivőgy teteje. 101. Vercsejivőty szája (k.). 102. Murkosáj úttya (út). A Murkosájon megy fel az Ökörtilalmasi nyilakhoz. 103. Murkosáj szája (l.). A Murkosáj völgyének a Kapus völgyével való találkozásánál lévő földterület neve. 104. Murkosáj (l.). 105. Verespart (tn.). Veres, agyagos oldal. 106. Verespart alatt (k.). 107. Húzas (sz., k.). 108. Berek (sz., k.). 109. Berkinyl (sz., k.). 110. Berkiszil (k.). A Berek [108] széle. 111. Pásztorrit (k.). A múlt század hetvenes éveiben a falu három pásztora ezt a rétet használta. 112. Pásztorföd (sz.). 113. Pásztorok ríttye (k.). 114. Újfódek (sz.). 115. Bárzujfögye (l.). Egy Bárzuj nevű emberé volt. 116. Határpatakfű (e.). 117. Ropó tisztássa (l.). 118. Ropó (e.). 119. Hájoga pataka (p.). 120. Kisropó (e.). 121. Ropóárok (e.). A Kis- és Nagyropó közötti árok neve. 122. Ropóárok kúttya (kút). Ma már nem használják. 123. Ropóájja (k.). Irtás, valamikor erdő volt. 124. Kis-patak réttye árka (e.). 125. Kopasz-tető (e.). 126. Kopasz (e.). 127. Kopaszájja (k.). 128. Akasztódomb (e.). A nép ma is tud arról, hogy régen e helyen állott az akasztófa. 129. Sűj-jedés (e.). A talajviszonyok változása (suvadás) következtében

nyerte a nevét. 130. Sűjdedés árka (e.). 131. Sűjdedés pataka (p.). A Sűjdedés árkán csörgedező víz neve. 132. Gázsó irtássa (l.) A nép szerint egy Gázsó nevű ember irtotta ki e helyen az erdőt. 133. Gázsóirtás ódala (l.). 134. Száraszpatakötető (e.). A Száraszpatak teteje. 135. Száraszpatak (e.). 136. Gyepesút (út). A Száraszpatakban az erdő begyepesedett útja. 137. Ilija kertye (e.). Egy Ilija nevű egerbegyi rumén itt kunyhót épített magának és a tengeri termését őrizte a borz ellen. 138. Ilija kertyetető (e.). 139. Írtás (k.). Kipusztított erdőrészt. 140. Sásoszgödör (e.). 141. Verődomb (l.). 142. Kétároknál (e.). 143. Verespart (L. 105.). 144. Malomúttya (út). Régebben Egerbegy lakói ezen az úton jártak a magyarkapusi malomba. 145. Almás pataka (p.). 146. Almás úttya (út). 147. Almásrít (r.). E helyen vadalmafák voltak. 148. A hídnál. A Kapus patakon átvezető híd melléke. 149. Fuszujkafődek: Puszujkafődek (k.). Magyarkapuson a bab neve: puszujska. 150. Natyszeg (k.). 151. Berkesrít (k.). 152. Berekirtás (k.). 153. Sárosrít (r.). Amíg nem volt körülsáncolva, a hegyről lefolyó víz elöntötte, elsározta. 154. Postakert (sz., k.). Régen a postalovak részére itt termeltek zabot. 155. Barabás (k.). 156. Barabász garca (k.). 157. Trucarít (r.). Egy Truca nevű egerbegyi ember használta. 158. Muszkarít (k.). Lukács János Muszkaé volt. 159. Paperdő: Kerekerdő (e.). A református egyház papi bérfáját szolgáltató erdő neve. 160. Paperdeje alatt (l.). 161. Nyáraspatak (p.). 162. Nyárosfű (l.). 163. Nyárosfű kútya (kút). 164. Nyárosfű kútyánál (l.). 165. Nyáras-tető (e.). 166. Nyárasajja (sz.). 167. Nyáras: Nyáros (l.). 1861 előtt tölgyfaerdő volt. 168. Nyestekert (r.). Régebben e rét odvas fűzfáiban nyestet fogtak. 169. Nyestekerd garca (k.). 170. Nyilaskert (sz., k.). 171. Kertájja: Kertalatt: Kertalá (k.). A Kapus patak és a belső kertek közötti kaszáló a Köztől le a Hidig. 172. Cseplimberke (l.). Öreg emberek közlése szerint gyenge erdő volt. 173. Cseplimberke gazza (l.). Itt a fa még hitványabb volt. 174. Cseplimberke tisztássa (l.). Ma csak kevesen ismerik. 175. Cseplimberke pataka (p.). A Cigánypatak neve a legelőn. 176. Kósa (l.). 177. Kósaódal (l.). 178. Kósa-tető (l.). 179. Kósa-ájja (l.). 180. Kövecsesút (út). 181. Kövecsesút ajja (l.). A Kövecsesút melletti helyek neve. 182. Kövecsesútfű (l.). A Kövecsesút felső rész melletti legelő neve. 183. Bojókaföd: Bojókafődek (sz.). Magyarkapuson a burgonya neve bojóka. Ma nagy részében kendert termelnek. 184. Kerekkerd garca (k.). 185. Ársó kerekkerd (r.). 186. Főrső kerekkerd (r.). 187. Bükk (e.). Ma már mindjobban gyérülő erdő. 188. Kisrít (l.). 189. Nagyrit (l.). 190. Kisrítcserfása (l.). A Kisrít [188] alatt a Bikapataka [193] mellett sok cserfa (égerfa) volt, de rendre mind levágták. 191. Kispostakert (sz.). 192. Kissásoszgödör (e.). Vizenyős, sásos hely. 193. Bika pataka (p.). A Bükkből a Kapus vizéhez járó

patak neve. 194. Kükútnál (l.). 195. Kükút (kút). Vize kövek közül szivárog. 196. Magyarós (l.). Nehány mogyoróbokor van itt. 197. Magyarós árka (l.). 198. Magyarós kútya (kút). 199. Magyarósetető (l.). 200. Szörkút (kút). Vize szőrszálnyi vékony ereken folydogál. 201. Pinakút (kút). A szájhagyomány szerint volt egy pásztor, aki ebből a kútból szokott inni, de a kutacsának kevés vize lévén, nem tudott tiszta vizet meríteni. Egyszer mérgesen ezt mondta: „Több víz van egy pinában, mint ebben a kútban“. Innen a neve. 202. Gyérmán kútya. Nevét állítólag egy Gyérmán nevű rumén pásztorról kapta. 203. Tér-csere (l.). Erdő volt, amelyre a ma élők még emlékeznek. 204. Tér-csere ájja (l.). 205. Tér-csere ódala (l.). 206. Tér-csere ormója (l.). 207. Tér-csere-tető. 208. A Csorgónál (sz.). Az itt lévő csorgóról kapta a nevét. 209. Arsó-malomnál (k.). Az Arsómalmot körülvevő kaszálók neve. 210. Ársónyáras ódala (l.). 211. Árkok köszt (sz.). 212. Balázsberke (k.). A helynév előtagjában családnév maradt fenn. 213. Bányászháza (sz.). 214. Bédizsrít (k.). E helynév előtagja egy a községből kihalt család nevét tartotta fenn. 215. Borzavögy: Borzásvögy: Borzásnyíl (sz.). Sok bodza terem rajta, innen a neve. 216. Borzafakút (kút). 217. Csibi kútya (l., kút). Egy Csibi (a Balog-család mellékneve) nevű pásztor találta itt a forrást. 218. Disznóvögy (sz.). 219. Disznóvötytető (sz.). 220. Ersőláb (sz.). 221. Középláb (sz.). 222. Natypusztaszöllő (sz.). A Pusztaszöllő [25] egyik részének neve. 223. Ház utám való fődek (sz.). 224. Ekklézsiya főggye (sz.). A református egyház közpénztára részére hajt hasznót. 225. Észekódal (sz.). Északi fekvésétől nyerte a nevét. 226. Fersönyárasódal (l.). 227. Fersőtércsere (l.). 228. Verem (sz.). 229. Gajásnyíl (sz.). Rosszúl számló föld. 230. Határodal (sz., k.). Gesztrágygyal és Mákófalvával határos. 231. Kenderföd-nyilak (sz.). Kendert termő apró nyilak az Újföldeken. 232. Kijáró gánás (sz.). 233. Kispataktető (e.). 234. Kistelek (sz.). 235. Kövesnyíl (sz.). Valamikor a patak köveket hordott e helyekre, de az emberek kitakarították. 236. Kűszürübánya (bánya). Kb. 100 év óta bányásszák. Egy család (Kalányos) azóta ebből él. 237. Kűszürüárok (l.). 238. Látópataka dombja (l.). 239. Látópatak (p.). 240. Mészkemence (l.). A kemencék nyomai ma is láthatók. 241. Nagyiszek (sz.). 242. Natykenderáj (sz.). 243. Nagyországút. 244. Oláősveny (út). Az egerbegyiek útja a Paperdő mellett. 245. Pálinkadomb (k., l.). Mikor e helyen nem járt a juh egy-egy darabot kaszálónak eladtak s ennek árát közös áldomásban elköltötték. 246. Kispusztaszöllő (sz.). 247. Petrifődek (sz.). 248. Pistukadomb (sz.). A Török Pistuka-család birtoka volt. 249. Porond (tn.). Innen hordják a porondot (homokot). 250. Postanyíl (k.). 251. Rogyina (l.). Ingoványos hely. 252. Sás (k.). Sást termő hely. 253.

Venyikésódal (e.). Kevés, kosárfonásra alkalmas vessző terem rajta. 254. Tamázsdombja (l.). Előtagja családnév. 255. Tamázsgödre (r.). 256. Venyikésfü: Venyikésteteje (e.) [Ady László hgy.].¹

Magyarkiskapus.

1357: *Kapus* [AnjOkm. VI, 634]. 1391: Poss. *Magiarkapus*, *Olahkapus*. 1439, 1441: Poss. *Kyskapus*. 1483: Poss. *Magyarkyskapus*. Poss. *Magyar Kyskapws*, *Olahkyskapus*. 1485: Poss. *Magyarkykapws*. 1486: Poss. *Kyskapws*, *Olahkapws*. 1489: Poss. *utraque Kapws*. 1500: Poss. *Kyskapus* [Csánki V, 365].² 1593/XIX. sz.: *Magyar Kis Kapus* [Bf. I. Vegyes]. 1702: *Possessio Magyar és Olah Kis Kapus* [Kem. Kiskapusi cs.]. 1793: *Kiskapus*³ [Bf. I.]. 1808: *Kis-Kapus* ~ n. *Klein-Thoren* ~ r. *Kapusul mik* [Lipszky]. 1831: *Kis Kapus* ~ n. *Klein Thoren* ~ r. *Kepusu mike* (!) [ConsTrans.]. 1873: *Kis-Kapus* ~ *Kapusu mik* [Hnt.]. 1909: *Kiskapus* ~ *Cäpusul mic* [MoldTog.]. 1913: *Magyarkiskapus* tart *Kapusfia* és *Nyirestelep* [Hnt.]. 1922: *Magyarkiskapus* ~ *Cäpusul mic* [MartIstr.]. 1941: *Kiskapus* ~ *Käpušu mik*, tart. *Szamára* ~ *Sämara* [Hgy.].

1357: in loco Saturhegh et vadit (t. i. meta) ad finem ville Zamar-telek vocate, metam Nadekw, Paznanbyky [AnjOkm. VI, 634]. — 1527: super quadam sylva Egerbegy Elve vocata [Bf. Vegyes anyag].⁴ — 1589: fluuio Meduethelkepataka, fluuium Bwdegh (!) pathaka, fluuium Kapus, viam Gorghán ut, montem Lathczo (!) Pathaka, viam Chlahutt, montem Sathorhegye, locum Toohely, syluam Bwk, hathar-pathaka, fluuium Egerbegypathaka, fluuium Bereh Janos Pathaka, pascua Varya (?) Nyarlo et Farkas mezeö vocata, fluvium Bilo (?) pathaka nuncupatum [Born. II. Föoszt. 4. sz.]. — 1754: a' Felső Fordulobann a' Lököts Völgybenn (sz.). — a' második Fordulobann: a' Medve Telke pataka mellett (sz.) [KalConscr.]. — 1762:

¹ Közlő: Szilágyi Sándor (82) és Török Béres István (70). Mindkettő magyar nemzetiségű. — Vö. Ady László, *Magyarkapus helynevei*: Erdélyi Múzeum 1941:80—98. 1. és Erdélyi Tudományos Füzetek 124. sz. — A gyűjtő utólagos szóbeli közlése alapján a már megjelent gyűjtésben néhány helynevet, illetőleg helynévtagot kijavítottam; innen a több kisebb eltérés az első közlés és e között. Az előbbi közlés óta a 80. sz. helynév táján a gyűjtő még két helynevet jegyzett fel: 1. a *Gánásdombját*, melyet megkerül 2. a *Horgas*. — A Kalibás [167] mellett egy árkot *Kalibázsgödre* névvel illetnek.

² A XVII—XVIII. században jobbjára *Kis Kapus* alakban fordul elő. A tőlem ismert eltérő helynévalakokat alább felsorolom.

³ Vele együtt szerepel Oláh Kapus.

⁴ Ez az adat egy oklevélkivonatban maradt meg. A kivonat szerint Szapolyai János visszaiktató parancsot ad ki Gyerőffi László számára; ennek értelmében a megnevezettet vissza kell helyezni az e falu határán lévő terület birtokába.

Nyires n. h. [Bf. I. Egerbegyi cs.]. — 1791: Első Forduló Nadik: Lökös Dombon alol (sz.), Csere alatt (sz.), Köves hegyben (sz.), Csonka Középbén (sz.), Csonka Tetön (sz.), Hid bertzin (sz.), Ördög hülön (v. külön) (sz.), Borzás Völgyben (sz.), Olá Völgyben (sz.). — 2dik Forduló Pap tere: Gergelly Márton rettyiben (sz., k.), Medve hegyben (sz.), Sátor tetön (sz.), Sötét völgy ódalában (sz.), Bődök patakja mellett (sz.), Bődök Patakjánál (sz.), Szénás Völgy bertzin (sz.), Máko uttyában (sz.), Pap tere ajjaban (sz.). -- Széna Rétek: Dumbráván Nyiresen fellyül, Tisza Pataka mellett, Kosai Kert, A Kis-bükki Irtás, Szél odalán, Veres Martnál, Sztáranban [Bf. I.]. — 1793: Az Alsó Fordulóban: A Hosszszuban (sz.), A Kis Hidnál a Kerek Föld (sz.), A Pap tere dombján (sz.), A Nagy Réten (k.), A Nyiresi Rét a Dongo Szélyben (k.), A Hévszamos mellett (k.). — A Köves Pad Széliben (e.), Nyir n. Bokros hely, mellyen a Falu Marhái legelődnek, Sásas és Éh Mező n. bokros hely, ezen is a Falu Marhái legelődnek, Kurta Bértz, Hosszszu Bértz és Malna Mező n. Bükös és Tölgy fás Erdő a Szelepes és Simon pataka között, A Kis Kapusi Dongoi határon La parou Lupuluj és Roska pataka oldalán lévő Bükös Erdő, a Kis Kapushoz tartozó Dongoi Határon a tekeres Pataka oldalán La Parou vagy grope Joszibtól fogva a Tekerres Patakának a Roska patakába való Szakadásáig lévő Bükös Erdő, Ismét a Kis Kapusi Dongoi Határon a Roska Patakán túl Délre lévő Farkas Mező n. Taxás hely, mellyért 30 M. Forint Taxát adnak [Bf. I.]. — 1813: Az első Fordulóban: a Tonál a Szöllő Völgy torkában (sz.). — A Második Fordulóban: A Lökös völgyben (sz.), A Köles Mezőben (sz.). — Kaszáló a Nyiresen. — Oláh Bükk (e.) [ProtVis.]. — 1838: Medvehegyi Dülőben (rozsöld), a Lökös Völgyi Dülőben (sz.), az oláh mezői Dülőben (!) (sz.), a Nyiresen van egy hitván rosz havasi k., Medvehegy (sz.), Lökös völgy (sz.), Csonka (sz.), Nyires (sz.) [Püsp. It.]. — 1840: a Szelepes pataka, Dombra vár alatt, a Vér uton, és Gyökereken helyeken ... erdeje, A Templom Czinteremje és Temető, szomszédja N: Keletről Mlgos Bíró Sigmondné Csukás Pétronella Ur Aszszony kaszáló Rétje, vagy más képpen is nevezve a Tölgyes Kert, Nap-Nyugotrol a Nyerge pataka és a Templomhoz járó uttza Délről ismét a Tölgyes kert, Az Oskolamesteri Telek szomszédja Nap Keletről a Templomhoz járó Utta, vagy is a Nyerges Pataka ... Északra az ugynevezett Kis uttza, Az also forduloban az ugynevezett Medve patakába (sz.). — A Felső forduloban, az ugy nevezett Lökös Völgy nevezetű helyen (sz.), Köles Mező n. h.-en a felső forduloban (sz.), szomszédolya N. Keletről a Kis Kapusi Közönség Nyillai, a Nyiresen a Balkujok mellett (k.) ... szomszédolja ... Balk Nyikula kaszálója, A Nemes Eklésia Erdeje...

N. Keletről szomszédjai a' Szamárai Lakosok szántó földjei, N. Nyugotrol a' Gyerő Vásárhely falu' Erdeje, a' Gyerő Vásárhelyi Patak mellett (k.)... benn az Erdőbe vagyon Kaszáloja 1ször Mlgs Groff Bánffy Dénes Ur ö Nsága Colomussa' Vintze Jankonak... 2-or Mlgos Groff Bánffy Dénes Ur ö Nsága Colomussa Vintze Mártonnak..., a' Borzásvölgyi Part [Ref. egyh. It. C. 7—8.]. — 1858: Medvehegy (sz.), Medvehegy (Szöllővölgy) (sz.), Lőkősvölgy (sz.), Lőkősvölgy (Borzásvölgy) (sz., l.), Csonka (Kőlesmező) (sz.), Oláhmező (Bükk) (e.), Nyíres (k.) [I. h. C. 9.]. — 1864: A vidék, melyen fekszik „Kalota szeg”-nek is nevezetik a „Kalota” vizéről, mely ezen vidék némely részeit keresztül folyja. E helységhez tartozik még egy kis falu mely Kis Kapusnak kiegészítő része és melyet Kis Kapustól egy közsikla választ el, neve *Szamára* de amely név csak a környékben ismeretes, Úgy ide tartozik még a községtől 1½ órányi járásra fekvő „*Balkuj*” nevű prae-dium, mely az oda települt „*balkuj*” nevű családokról veszi néveredetét. A községnek emberi emlékezet óta csak *Kis Kapus* a' neve (Románul Kis Kepus) az utóbbi csak helybeli elterjedéssel bír, az előbbi ország-szerte ismeretes. — A népesíttetésre semmi adat, annyi azonban tradi-tióból tudva van, hogy a községben most is virágzó Vincze család ősei Vinczről származtak ide, s a „Vinczi” névből alakultak át Vinczékké. De ennek ideje bizonytalan. — Kis Kapus hajdan a Gyerőfiek (úgy szolva) fészke lévén, s ezen családba a Kabos család is bégazván, mit igazol azon körülmény is, hogy a Kabósok ma is a Gyerőfi czimert birják — hihető hogy a Kabós névből vette „Kapus” nevét. De az is hihető hogy — miután e község azon völgy végén fekszik mely a gy(erő)vásárhelyi hegy tövéből eredve Kolósvár felé vonul — és így e völgynek mintegy kapuja — innen is eredhetett neve. De ez mind csak sejtetem. Román „Kepus” neve a magyar „Kapus” szóból eredhetett. — „*Sátor*”¹ Ez egy nagy sátor alakú hegy, az egészet Erdő fedi, a' tatár duláskor a' lakosok e' hegy tetőn sátorokat huzva menekültek a vész elől. — „*Nyíres*” Ez egy nagy kiterjedésű kaszáló buja nyírfa terméseiért, mely irtogatás által szabályoztatik, veszi nevét. — „*Holt Kapus*” Erdő, egy hajdani nagy pestis elől a' lakosok ide vonulva s itt elhalva nyerte nevét. — „*Bánya-bércz*” ez egy hegy, melyet erdő fed, ennek tövébe foly egy kis ér „*bánya pataka*” nevű mind ez mind a' bérz onnan veszi nevét hogy e' hegyben hajdan vashányászati kísérletek fojtak, nyomai ma is látszhatók. — „*Csonka*” ez egy nagy kiterjedésű szántóföld, ered neve arról hogy hajdan Erdő kivágás fojtán csonka fatörzsök mutatkoztak. — „*Gyerőfi szöktető*” ez egy meredek szikla, néprege fojtán e' szikláról

¹ Ez évből Egerbegy helynevei közt: *Sátrá*, magyarul *Sátor*.

szókött bé Lova „Gyöngyös“ Gyerőfinek velle hól éltét vesztette vadász-
 zat közben, az alyába hajdan erdő volt most esalitos, fennsíkján szántó-
 tók vannak. — „*Medve hegy*“ néveredete nem bizonyos hosszú magas
 hegy szántó és kalszálásra, meredkjein legelésre használható határos
 a' nkapusi medve paddal. „*Esztára pataka*“ egy (!) egy garázdálkodo
 kis patak áradásaival a legszebb kaszáló és szántókat károsítgatja.
 „*Kapus pataka*“ a határ erdejei közt „*Lonka*“ néven jöve le Gy. Monos-
 torról eredve szakad Gyalunál a' Szamosba, ez még több karokat szo-
 kott okozni áradásaival a lakosoknak, szárazság idején ki is szokott
 veszni, de a' homok alól néhány néhol ilyenkor is fel szokott bukkanni.
 [Pesty XXII, 267a—b]. — 1891: Nagy r(ét), Medve h(egy), Tónál,
 Lökös v(ölgy), Szénás v(ölgy), Cseralja, Csonka, Oláhmező, Sátor,
 Nyíres, Szöllővölgy, Medvep(atak), Sütét v(ölgy), Babos v(ölgy), Kutas
 v(ölgy), Szénás v(ölgy), Oláh v(ölgy), Borzás, Harcsás, Cseralji v(ölgy),
 Borzik, Esztára, Kis nyír árka, Lonka, Bánya p(atak), Bányabérez, Hód-
 kapus, Borzos p(atak), Szelepes á(rok), Kis á(rok), Simonpataka,
 Sátor p(atak) és t(ető), Nyerge p(atak), Szappan p(atak) [Jankó 14].
 — 1911: Medvehegy (sz., k.), Lökösvölgy (sz.), Csonka (sz., l.), Oláh-
 mező (l., e.) [Egyh. lt. C. 35]. — 1941: 1. Bödökptak ~ Valea Bidokuluji
 (p.). 2. Medvepatak: Sásszili patak ~ Šasil (p.). 3. Bödökhígya ~
 Podu Bidokuluji: Podu d'ela Bidok (h.). 4. Zsidókert (sz.). Ma már a
 belsőséghez tartozó hely. Itt lakott egy Dávid nevű zsidó. 5. Rít: Rét ~
 Pă Rít (sz., k.). 6. Kapuspatak ~ Valea Lunči: Valea Berkuluji (p.).
 7. Berek ~ Berk (k.). 8. Szilvás (k.). 9. Berekkúttya ~ Čoroju d'im
 Berk (kút). 10. Szilváskúttya ~ Fintina đin Silvaš (kút). 11. Ríti
 kút ~ Fintina d'e pă Rít (kút). 12. Ríti fojam. A Ríti kútból [11] a
 Kapuspatakba [6] folyó ér neve. 13. Pujkakérttető: Pujkakérdombja.
 14. Pujkakért (sz.). 15. Tiszkert (sz.). „A Zsigmon (= Zsigmond)
 testvérek tisztyik lakott ott.“ 16. Kértközi út ~ Drumu intre Garduri
 (út). 17. Ríti út ~ Drumu kătră Kruče. A Ríten [5] át a Kerezdomb
 [242] felé vezet. 18. Nyír: Émező ~ Ńirba (l.). 19. Rígi vágatt (l.).
 20. Sásos (l.). 21. Méta ~ Metă (l.). 22. Lapáji út ~ Drumu d'e pă
 Lopaj (út). 23. Lapáj ~ Lopaj (l.). 24. Tőgyes (l.). 25. Kiserdő ~
 Păduriče (l.). 26. Kopasz ~ Kopos (irt.). 27. Kopasz úttya ~ Drumu
 Koposuluji (út). 28. Kopaszi kút ~ Fintina Koposuluji (kút). 29.
 Nyérgepataka ~ PăraŃ N'ergi (p.). 30. Nyérgéodala ~ Koste N'ergi
 (l.). 31. Rókajuk (Vizmosásos árok). 32. Fundetura ~ Fundetură (l.).
 Mély, szakadásos árok a Sátorhegy oldalában. 33. A vállunál ~ La
 Fundetură la Valău (válús kút és környéke). 34. Úrbödökje: Vajda-
 bödökje ~ Bidoku Domnuluji (sz.). A Bödökptak [1] és az Országút
 [69] között fekvő terület neve. 35. Sásszili ársó híd ~ Podu la Šasil (h.).
 36. Sásszili út ~ Drumu de pe Šasil (út). 37. Sásszil (sz., kevés k.).

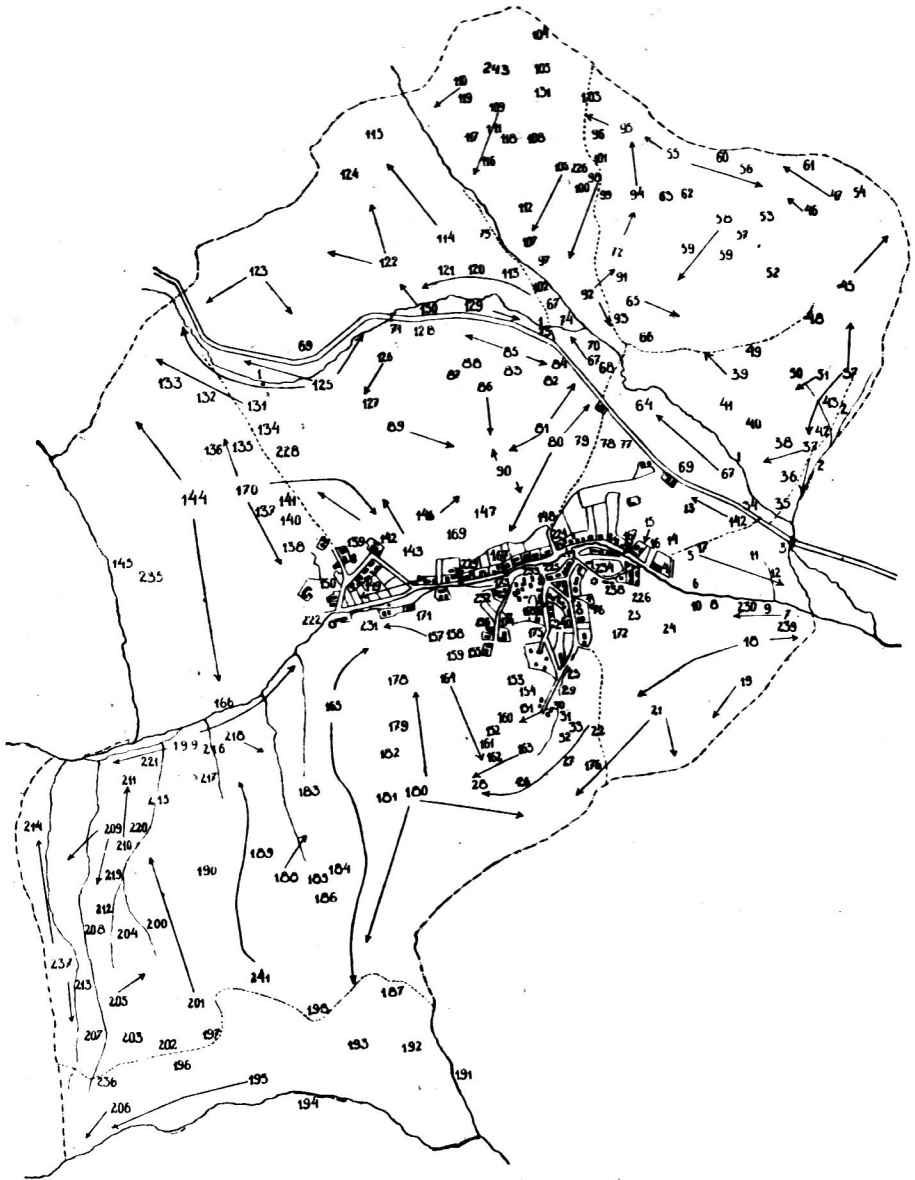
38. Paptére ~ Poptăr (sz.). 39. Kalibadomb ~ Kolibadîmb (sz.). 40. Pinzesláb ~ Pinzeşlab (sz.). Sok „Szén László pinze“ (numolites) van benne. 41. Ménk'ütöt láb (sz.). A közlő szerint régebben egyszer, amikor dolgoztak benne, nehéz idő volt kerekedőben, de a dolgoztató gazdatiszt hetvenkedve nógatta az embereket, hogy csak dolgozzanak, mert ő a zsebébe teszi a menykőt. Alig hogy kimondta ezt, meg is ütötte a menykő. 42. Sásszili ferső híd ~ Podu đin sus pă Şasil (h.). 43. Tóji patak ~ Părău đila Tău (p.). 44. Kispalló. A falun átfolyó patakon, éppen a Kispatak [243] beömlése táján átvezető palló neve. Régebben a falusiak szerint valóban kisebb volt a Natypallónál [225], de amióta emezt elvitte a víz, a helyébe csinált palló nem nagyobb a Kispallónál. 45. Gésztrágyi láb ~ Labu Kăstrăži (sz.). 46. Medvehegyódal ~ Košte Medvehed'uluĵ (k., kőbánya, sz.). 47. Medvehegy (sz.). 48. Gálfőgyge ~ Galföd (sz.). 49. Kalibadom megett ~ După Kolibadîmb (sz.). 50. Tóji kút ~ Fîntîna d'ela Tău (kút). 51. A tó ~ Tău. Az előbbi környékét nevezik így. 52. Szöllővőgy ~ Sölöved' (sz., k.). 53. Szöllővőtyfű (k.). 54. Verespárt (k. és veres, omlásos oldal). 55. Nagyódal ~ Košte mare (k.). 56. Gergěj Márton ríttye ~ Rătu luĵ Gergeĵ Marton: Gergeĵ Marton rît (sz.). 57. Százdombja ~ Szadîmb (sz.). A Szász családról kapta nevét. 58. Sütítvőgy (sz., k.). 59. Sütítvőgyódal ~ Košte luĵ Şütitved' (sz., k.). 60. Kommenda ~ Komendă (l.). Magas hegytető, háromszögellési pont neve. 61. Medvehetytető ~ Vîrfu Medvehed'uluĵ (sz.). 62. Babosvőgy ~ Bôboşved' (k., sz.). 63. Babosvőgybírcse (sz.). 64. Kisláb (sz.). 65. Roszhíd (sz., h.). A Kútasvőgy [72] patakján átmenő hídnak és környékének neve. 66. Kisasszonláb (sz.). 67. Bödök ~ Bidok (sz.). 68. Lilijomi út ~ Drumu d'ela Vezendi (út). A magyar név a régebben azon a tájon állott *Lilium* nevű fogadó, a rumén név meg e fogadó *Vezendi* nevű tulajdonosának nevét őrizte meg. 69. Országút ~ Drumu Tsări. 70. Kerekcláb (sz.). 71. Ész-tárajai natyhíd ~ Podu d'ela Valea Oşorheĵuluĵ (h.). 72. Kútasvőgy (sz., k., p.). 73. Natyhídi út ~ Drumu d'ela Podu mare (út). 74. Natyhíd ~ Podu mare (sz., k., h.). 75. Cserăji út ~ Drumu d'e pă Valea Inukuluĵ. 76. Kispatak (p.). Amint a Nyerge pataka [29] a református templom felett beér a faluba, innen kezdve a patakot a fenti névvel nevezik. 77. Bálindné kërtye ~ Grăđina Bălindăĵe (k.). 78. Agyagosi nyilak ~ D'elnitsele đin Ađigoş (sz.). 79. Agyagosi út ~ Drumu Ađigoşuluĵ (út). 80. Agyagos ~ Ađigoş (sz.). 81. Kisnyír (k.). 82. Vizesláb (sz.). 83. Árokköz ~ Intre Păraĵe (sz., k.). 84. Árokközi híd ~ Podu đintre Păraĵe (h.). 85. Gergějcláb (sz.). 86. Csonkaközép (sz., k.). 87. Csutkós (sz.). 88. Sējemrît (sz., k.). 89. Csonkatető ~ Vîrfu Čorĵki (sz., kevés k.). 90. Keresztűjjáró (sz.). A földcsíkok itt a környező földekhez viszonyítva

keresztbe mennek. 91. Kútasvögyi kút ~ Fintina d'in Kutašved. (kút). 92. Borsóhéj (sz., kevés k.). 93. Borsóhéji kút ~ Fintina d'in Boršohej (kút). 94. Színásvögy bírcse (k.). 95. Színásvögy ódala ~ Koste Sinašved'uluĵ (k., köszikla). 96. Színásvögy (k., kevés sz.). Nagyon sok és jó széna terem itt. 97. Cserāĵji patak: Cserāĵji bödök: Inaktelki patak ~ Valea Inukuluj (p.). A katonai térképeken (25- és 75-ezres) *Nadik p.* néven szerepel, Gyerövásárhelyen is így ismerik (l. ott!). E név onnan eredhet, hogy e patak a *Nádék* nevű határrész alatt folyik el. 98. Lökös-vögy ~ Lökösved' (sz., k.). 99. Lökös-vögy dombja ~ D'alu Lökösved'uluĵ (k.). 100. Lökös-vögydombja Kócsárék (sz., k.). A *Kócsár: Kulcsár* családé. 101. Csomorvára ~ Čomorvara (k.). 102. Jávorkút (k., kút). A környéke mocsaras terület. 103. Szilódal (bokros k.). 104. Nádék ~ La Pŕatra (ua.). 105. Nádék alatt (k.). A ruménség az 104- és 105-ös helynevet együttes névvel nevezi. 106. Olávögy ~ Olaved' (keves sz., k.). 107. Olávöty híggya ~ Podu d'ela Olaved' (h.). 108. Ördök-kürül (k., köbánya, kevés sz.). 109. Börzásvögy ~ Borzašved' (k.). 110. Harcsásvögy ~ Harčašved' (k.). 111. Borzásvögyi kút ~ Fintina d'ela Borzašved' (kút). 112. Olávögyi kút ~ Fintina d'in Olaved' (kút). 113. Hídbírcse ~ Hidbirts (sz.). 114. Cserāĵja ~ Valea Inukuluj (sz., k.). 115. Ruptura ~ Ruptură (sz., k.). Szakadásos, mocsaras helyen. 116. Kishíd a Börzásvögybe (h.). 117. Natyhíd a Börzásvögybe (h.). Mindkettő a Cserāĵji patakon [97] vezet át. 118. Börzásvögyódala ~ Koste Borzašved'uluĵ (k.). 119. Harcsásvögyódala ~ Koste Harčašved'uluĵ (k.). 120. Part alatt ~ Su Hidbirts (sz.). 121. Borziki láb ~ Laba d'im Buruka (sz.). 122. Borzik: Borzék ~ Buruka (sz., k.). Borzlyukak vannak benne. „Mikor kukorica van, a borz mim porik teszi a kukoricát“ (= mind elpusztítja). 123. Köveshegy (e., kevés k.). A hegyet távolabbról szemlélő nagykapusiak alakjáról *Csúposerdő*-nek nevezik (*csúp* ,1. hegyes, kúpszerű hegy; 2. a párnahaj rendszeren kivarrott vagy szótt része' stb.). 124. Borzékfü ~ Vîrfu Buruki (k., sz., bokros). 125. Észtára ~ Valea Ošorhejuluĵ (sz., k.). Keskeny, erősen lejtős völgyecske, benne folyik a Gyerövásárhely ~ Ošorhej felől jövő patak; rumén nevének utótagja így magyarázandó. 126. Börzás: Börzásírtássa (sz., k., bokros). 127. Kizsbükk ~ Kižbik (bokros erdőcske, k.). 128. Peti rittyik (k.). 129. Az út alatt ~ Sub Drum (sz.). 130. Borzék előtt ~ Inaintea Buruči (k.). 131. Bükk: Nagybükk (e.). 132. Kovácsrittyik ~ Rîtu Šandoraje (k.). Egy özvegyasszonyé volt, a férjét *Vince Sándornak hívták*. A rumén név így magyarázandó. 133. Vince rittyik ~ Rîtu Vintsešilor (k.). 134. Ograđe (sz., k.). 135. Fruñte mare (sz., k.). 136. Pădurea ñm Fruñte mare (e.). 137. Fruñte mikă (sz., k.). 138. După Pt'atre (sz., k.). 139. Berbeš (sz., k.). 140. Drik (sz., k.). Vö. r. *drik* ,közép'. 141. Rîtuts (sz., k.). 142. Intre Păraje (sz.,

k.). 143. Zăpod'e (sz., k.).¹ 144. Bányabirc (e.). Itt állítólag aranybánya volt. 145. Bányapataka ~ Părău Băji (p.). 146. Kölesmező ~ Keleşmezeu (p., sz., k.). 147. Halmágyi gödre ~ Gr̃oṗa Hălmădeşilor (sz., k., vizes árok). 148. Meredek (sz., k., út). Meredek gyalogút és környékének neve. 149. Szamára ~ Sămara. A rumén falurész neve. 150. Dimbuc ~ Dîmbuts. Kis emelkedés a rumén falurész közepe táján. 151. Írtás ~ Iertaş (l.). 152. Kistó ~ Kiştău (l.). Mocsaras, tavas hely. 153. Malompataka ~ Părău Mori (á.). 154. Salamon kúttya ~ Fîntîna lui Şolomon (kút). A közelben lakó Salamon család ebből hordja a vizet. 155. Sujokmező ~ Kîmpu Mînihajili (l.). 156. Sujokmezőóda (l.). 157. Bucsum ~ Buçum. Erdős hegyoldal és legelő a Sátorhegy oldalában. 158. Zugóárok ~ Părău Zugăului (á.). 159. Natytó ~ Tău mare. Tó és környéke (l.). 160. Szállásbirc ~ Salaşbirts (l.). 161. Salamon dombja ~ Dîmbu lui Şolomon (l.). Közelébe lakott egy öreg ember, akinek a mellékneve Salamon volt. 162. Kocsina ~ Kočină (l.). „Disznókat tartottak ott s kerítést csináltak.“ Vö. r. *kočină* ‚bekerített hely‘. 163. Gyalogösvény ~ D'olqăzveñ (el.). A Sátortetőre [180] vezető gyalogösvény és környékének neve. 164. Sátoróda ~ Koşte Şetri (e.). A Sátorhegy falu felé néző oldalának neve. 165. Kolcujok ~ Koltsurî (e., l.). A Sátorhegy oldalának sziklás része. Vö. r. *koltts* ‚szikla. kösziklás hely‘. 166. Lonkapatak ~ Pă Vale. A Kapuspataknak [6] a falun felül való része, illetőleg völgye. 167. Nagy-ucca ~ Ulitsa mare (u.). A falu főutcájának neve. 168. Kis-ucca ~ Ulitsa mîică (u.). 169. Kölesmezeji út ~ Drumu Keleşmezeului (út). A Kölesmezőn [146] át vezető út neve. 170. Olámező ~ Kîmpu Sămari (sz., k., e.). Kiskapus ruménektől lakott részéhez, Szamára ~ Sămara-hoz tartozó földek együttes összefoglaló neve. Részeit l. a 134—143. szám alatt. 171. Gát ~ Iazu Mori. A malomárok neve. 172. Vერეწაროკ. Vízmosásos árok neve. 173. Szegelet (u.). 174. Köz ~ Pă Kez la D'al (u.). 175. Kósa ~ Koşe (falurész). „Menyek Kosára. Jövök Kosáról.“ 176. Nyárfás ~ Plopt (l.). 177. Kopasz kúttya ~ Fîntîniţa (kút). 178. Nagyorr (el.). 179. Vince pincéjik. A Sátortető [180] része, építkezési nyomoknak vélhető sziklás hely. A közlő szerint, mikor „a rosz világ vót“ ide menekültek Vincéék és egy pincét csináltak itt búvóhelynek. 180. Sátortető: Sátor ~ Virfu Şetri: Şatra (bokros l.). A Sátorhegy nagy kiterjedésű fennsíkja. Részeit l. a 178, 179, 182, 184, 187, 190 és 192 sz. alatt. 181. Palkógödre ~ Gr̃oṗa Palkăului (l.). 182. Kisorr (bokros l.). 183. Sátorpatak ~ Părău Şetri (p.). 184. Vállu tisztása ~ Gr̃oṗa Valăului (l.). 185. Sátorba a Vállu ~

¹ A 134—143. számig Kiskapus teljesen elkülönült, csak ruménektől lakott részének, Szamára határának, az ú. n. Oláhmezőnek [170] helyneveit soroltam fel.

Valău Șetri (kút). Marhaitató hely. E kútból ered a következő szám alatti patak. 186. Simompatak(a) ~ Păraș Stogurilor (p.). A Lonkapatakába [166] ömlik. 187. Szárazdomb ~ Sarazdîmb (bokros l.). 188. Simompatakódala (e.) 189. Hosszubírc ársó ódala ~ Koste D'alu Lușgului (e.). 190. Hosszubírc ferső ódala (e.). 191. Határpatak ~ Păraș Gribdičului (p.). Az Egerbegy és Kiskapus határát elválasztó patak. A rumén név Egerbegy régi rumén *Agribiç*: *Gribdiç* nevével alakult. 192. Kosárdomb ~ Pă Koșardîmb (l.). 193. Hosszugödör ~ Groșa Lușgă. Időszaki vízfolyás neve. 194. Szappampataka ~ Valea Sopoňi (p.). A Nagydongó, hivatalos nevén Gyerőfi-dongó alatt eredő, a kiskapusi és egerbegyi határ között lefolyó határpatak neve. 195. Szappanyódala ~ Koste Sopoňi (bokros l.). 196. Az Úr kertye ~ Gređina Domnului. Uraságé, legutóbb a Biró Györgyé volt; szép tisztás legelő nevendék erdő között. 197. Szakadák ~ Prizlok (e.). 198. Sátorúttya ~ Drumu Șetri (út). 199. Lonka ~ Lușka. A Lonkapatak [166] völgye és a völgy oldala. 200. Kurtabírcárka ~ Păraș Skurt. Kútból eredő vízfolyás neve. 201. Kurtabírc (e., bokros l.). 202. Bिकास ~ Bđikașău. Egy kb. 70 cm. hosszú és 40 cm. széles fehér kvarekő (a kiskapusi népnyelven *békasó*) és környékének neve. 203. Nagyrét ~ Ritu mare (bokros l.). 204. Pocokárka ~ Păraș Potșokului. Ékalakúan a hegyoldalba fúródó árok neve. Vö. a kiskapusi *pocok* 'ék'-kel. 205. Pocok (k.). 206. Styúbé: Styúbéj ~ Ștubej. 207. Styubéjárka ~ Păraș Ștubejului (á.). 208. Bodospatak ~ Păraș Bozeșului (p.). 209. Bodosódal ~ Koste Bozeșului (e.). 210. Bodos: Bodostető ~ Vîrfu Bozeșului (e., k.). 211. Bodosorr ~ Fruňte Bozeșului (e.). 212. Dombbrávára ~ Dumbrava (tisztás, e.). „Mények a Dombbrávrába.“ 213. Hótkapus ~ Kăpușel (e.). 214. Hótkapusárka: Hótkapuspataka (p.). 215. Szelepes: Szelepespataka ~ Păraș Pluiului (p., e.). 216. Kisárok (á., e.). 217. Kisárokfü (e., l.). 218. Mánamező ~ Stogur (l.). 219. A Székeknél ~ La Skaune (e. tisztással). A Balkujok és Dongók felé igyekvő rumén lakosok a Gyükerek [220] meredek, nehéz útja után itt pihentek meg. Egyesek még ülőhelyet, kezdetleges székeket is faragtak. Állítólag mind a magyar, mind a rumén név innen származik. 220. Gyükerek ~ Rădăciň (e., út). A szomszédos, ma Romániához tartozó Balkujok és a két Dongó (Bánffy- és Gyerőfi-) felé vezető út és környékének neve. A meredek úton lerohanó víz lemosta a fák gyökeréről a földet s így valóban gyökeres, nehezen járható talajon vezet az út. 221. Nyíresúttya ~ Kalea Mňireșului. Régebben ehhez a határhoz tartozó *Nyires* nevű határrészből a Sátorúttyába vezető út neve. 222. Tárnyica ~ Tárňitsa. A falu rumén része felől a Lonkapatakából [166] a malomárok, Gát ~ Iazu Mori [171] vizét elvezető gát környékének neve. 223. Naggyep ~ Žipu mare. A

Magyarkiskapus helynévtérképe.

A térkép-vázlat alján a 194. számmal jelzett Szappanpataktól délre eső terület rumén megszállás alatt van.

kalotaszegi ruménség nyelvében a *žip* nyilván a magyar *gyep*-ből való. 224. Köz. A Nagyuccából kivezető és az Agyagos úttýában folytatódó kis utcácska neve. 225. Natypalló ~ Puñte če mare. A patakon átvezető legnagyobb palló neve. 226. Az Ūr kertye ~ Grăđina Domnului. Kert a belsőségben; természetesen nem azonos a Sátoron lévő, azonos nevű 196. számúval, habár ugyanarról a tulajdonosról nevezték el. 227. Kócsárdombjik ~ Dîmbu Kolčerului (sz., k.). 228. Szamárjai út ~ Drumu Sămări. A falu rumén részéből, Szamára ~ Sămara-ból a határon keresztül az Olámezőn át vezető út neve. 229. Ulitsa Hălmađeșilor. Szamárának a Lonkapatak [166] melletti utcája. Szinte kizárólag rumének lakják.¹ 230. Fogadós rittyje ~ Ritu lui Fogadoș Pišta (k.). A Bereknek [7] a falu felé eső része. A Berek másik, távolabbi része: Gornjik rittyje [239]. 231. Fërsőmalom (ma.). 232. Fogadós malmik (ma.). Egykori tulajdonosa ugyanaz a Fogadós Pista volt, akiről a 230. sz. helyet is elnevezték. 233. Ferkő malmik (ma.). Régi tulajdonosa, az „őreg Bod Ferkő“ volt. 234. Az Ūr malma (ma.). A falunak a földkisajátításig legnagyobb birtokosa Bíró György volt; róla nevezték el a falu legnagyobb belsőségét, amelyben a Palota [238] is áll. 235. A Bányapatakába a Juknál. Egy barlangszerű nyílás neve. Azt tartják, hogy egy régi aranybánya bejárata. A falubeliek emlékezése szerint többször, legutóbb 30—40 éve is, kutattak itt mérnökök is, de nem kaptak aranyat. A közlő szerint a Tárnyicában [222] volt egy malom, ezen örölték a Bányapatakából hozott aranyat. 236. Sörlőkút. Kút a Styubéban [206]; ez úgy készült, hogy a forrásra egy *sörlő* „kézimalom“² kövét tették s a kő közepén levő lyukból isznak. 237. Kőrörsbürc (e., kevés k.). 238. Palota. Bíró György nagybirtokos egykori udvarháza; ma, halála után üresen áll. Egyházi közművelődési házzá, vagy levente-otthonná szándékoznak átalakítani. 239. Gornjikrittyik. Az Ambrus Andrásé volt. Minthogy ő *gornjik* „urasági erdőpásztor“ volt, a *Gornjik* melléknevet kapta. E rét egyébként a Berek [7] részét képezi a Fogadós rittyivel [230] együtt. 240. Templom-ucca. A református templom felé vezet. Régi utca lehet, mert a templom maga későgótikus, a XV. század végéről való. 241. Hosszubírctető (e.). 242. Kerezdomb ~ Dîmbu Kruči (k.). A dombnak az Országút [69] és a Ríti úttól [17] bezárt szeglete végében egy kereszt áll; kétségtelenül a falu rumén lakói állíthatták, mert a magyarság e vidéken református. 243. A Nádék előtt a Török kotyrik³ (k.) [Hgy.].

¹ Az egész rumén falurészben csak 2—3 magyar család lakik.

² A kézimalom kalotaszegi népnyelvi *sörlő* (<*só* + *örlő*) alakja mellett a szomszédos Nagykapusról ismerem a *söllő* alakváltozatot. Vö. a szintén Kalotaszegről ismert *ballang*, *sálló*, *tálló*-féle alakokkal.

³ A *kotyor* a közlő szerint hegyoldalban lévő gödrös területet jelent.

Oláhkapus.

1391: Poss. Kapus. Poss. Magiarkapus, *Olahkapus* [Csánki V, 365]. 1469: Poss. Kapus. *Olahkapus* [i. h.]. 1483: Magyar Kyskapws, *Olah Kyskapus* [i. h.]. 1486: Poss. Kyskapus, *Olahkapws* [i. h.]. 1500: Vasarhel, Inaktelke, Sztana, Kapus, Panik, Szamosfalva, Bedets, *O Kapus* [Bf. I. Fasc. 64. No. 12]. 1553: Eztana, Ghyerewwasarhel, Zamosffalwa, Kys Kapus, *Ola Kapws*, Inaktelke, Zenthkyral, Panik [Bf. I. Okl.]. 1569: Inaktelke, *Olah Kapus*, Panik [I. h. Fasc. 64. No. 20]. 1715: Gyerő Vásárhely, Kis és *Oláh Kapus*, Esztana, Panyik, Inaktelke [Kem. Mikola-per cs.]. 1793: *Oláh Kapus* [Bf. I.].¹ 1839: *Oláh-Kapus ~ Kapusu-rumunyeszk* ein Dorf in Gyalúer Bezirk des obern Kreises der Koloscher Gespanschaft... von walachen bewohnt... Dasselbe liegt im Samoscher Hauptfluszgebiete, in seinen Filialgebiete des Baches Kapus-patak, $\frac{3}{4}$ St. von der nächsten Post Nagy-Kapus N(ord) W(est) entfernt $\frac{1}{4}$ St. ober Kis Kapus und 2 St. unter Bedets, am Bache Kapus-patak; es gränzt mit: Kis-Kapus SOzO., Dongó SW., Pányik NW., Gyerő-Vásárhely NzW [Lenk].²

Szamártelek.

1357: Villa *Zamartelek* [AnjOkm. VI, 634. — Csánki V, 403].
1441: *Zamarthelek* [Csánki i. h.]³

¹ Ekkor is az előbbi községekkel együtt említik.

² A fennebb felsorolt és más történeti adatok alapján *Oláhkapus* a középkori Szamártelek helységgel egynek vehetjük (L. ott!). Ma mint Magyarkiskapus elkülönült és szinte kizárólag ruménektől lakott része *Szamára ~ Sámara* néven ismeretes a közvetlen környéken. Kétségtelenül ennek a résznek újabban adott hivatalos neve a Kapusfia név, amelyet csak 1913-ból ismerünk [Hnt.].

³ E helységről Csánki [i. h.] azt mondja, hogy Bánffyhunyadtól kelet-déle, Gyerővásárhely, Magyarkiskapus és Magyarkapus vidékén feküdt. Minthogy ma Magyarkiskapusnak egyik elkülönült, ruménektől lakott részét *Szamára*-nak nevezik, kétségtelen, hogy ez a középkori *Szamártelek(e)* helység utódjának tekinthető. Ezen a tájon 1733-ban emlitenek egy teljes rumén *Szamára* nevű helyet [Togan, Rom.]. Ez bátran az előbb is említett Magyarkiskapus rumén falurésze máig is megőrzött nevével azonosítható. Pestynél Kiskapus helyneveinek felsorolásában [l. ott!] ez olvasható: „E helységhez tartozik még egy kis falu, mely Kis Kapusnak kiegészítő része és melyet Kis Kapustól egy közsikla választ el, neve *Szamára*, de amely név csak a környékben ismeretes.“ L. még Magyarkiskapus és Oláhkapus alatt!